

Gömrükdə dövlətin milyonlarla vəsaiti necə talan edilir

Hürriyyət

SİZİN ÜÇÜN QƏZET

№36 (3375) 7 Oktyabr / 2025-ci il

Həftədə 1 dəfə çıxır

Qiyməti: 60 qəpik

ANA XƏBƏR

**ADP hökumət
çağırış etdi...**

Narkotik mafiyasının Prezidentə müqaviməti

Tonlarla narkotik
ölkəmizə necə
daxil olur; DSX və
DGK rəhbərliyi nə
üçün susurlar?

GÜNÜN NƏBZİ

Baxış

**Çətinlikləri
asanlaşdıran
insan**

Sərdar Cəlaloğlu tanınmış
alim haqda yazır

6

Xəbər

**Biləsuvar gömrüyündə
şok maxinasiyalar**

Gömrük əməkdaşları büdcəyə
daxil olmalı olan vəsaiti necə
"cibə ötürürlər"...

2

Toplum

**"Qisas almaq üçün
gözlərimi şikəst etdi"**

Elmlər doktoru Milli Oftalmologiya
Mərkəzinin həkimindən şikayətçidir

7

Ölkə

**Aylardır susan DGK
niyə indi "danışdı"?**

"Hürriyyət" gömrükdəki qanunsuzluqları
açıqladı, Gömrük Komitəsi fakt
qarşısında qaldı...

11

Sərbəst

Həyat və dirilik bitkisi

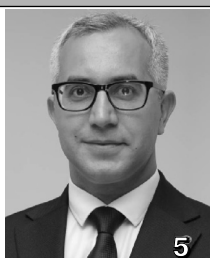
Təbiətin insanlığa bəxş
etdiyi möcüzəvi çətənə haqda
bilmədiklərimiz...

15

Layihə

**Sağlam cəmiyyət,
güclü dövlət...**

Kamran Əsədov: "Azərbaycanda
uşaq və gənclərin inkişafı
istiqamətində aparılan işlər
dövlətin prioritetinə çevrilib"

5

Gündəm

**Qəbələdə
Türk Zirvəsi!**

Politoloq: "Narahat olan
üç ölkə var..."

4

**Sahibkarlar Qubanın icra
başçısından şikayətçidir**

"Bu adam yüzlərlə sahibkarın fəaliyyətinə maneə
olaraq, onların tikinti obyektinin qarşısını alıb"

Quba şəhər sakini, sahibkar, layihəçi təşkilatın rəhbəri Həbil Fərzəliyev tərəfindən "Hürriyyət" in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Quba Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Mahmudov İlqar Akif oğlundan narazılıq edən şikayətçinin məktubunu olduğu kimi dərc edirik: "Mən, Həbil Fərzəliyev, sizə Qubadan yazıram. Sahibkaram, layihəçi təşkilatın rəhbəriyəm. Tikinti obyektlərinə layihələr hazırlayıram."

7

Tarix

**Güney Azərbaycan Milli Hərəkatının
İSTİQLAL BƏYANNAMƏSİ**

Tehran hakimiyyəti şəhlik dövründə öz hamiləri olan İngiltərə və ABŞa itaətkar münasibət sərgiləyəndə, 1979-cu ildə şəhlik rejimi və onun hamilələrinin xalqa, xüsusilə türklərə qarşı törədilən cinayətlərindən cana doyaaraq xalq ayağa durdu. Əhalinin əksər hissəsinin dindar və savadsız olmasından istifadə edərək Rus (SSRİ) və Fransa imperialistləri inqilab hərəkatının başına mütərəqqi düşüncələri ilə ölkənin dini kontingenti içərisində fərqlənən türk Ayətulla Şəriətmədarini və fars Ayətulla Taleqanini gətirməklə inqilabın qələbəsinə təmin etdikdən sonra hakimiyyətə islam tarixində belə, nadir rast gəlinə biləcək Şər duhası olub, materialist Vladimir Ulyanovun (Leninin) islam çuluna bürünmüş siam ekizi olan Ruhuлла Homeynini hakimiyyətə gətirə bildilər.

13

Dünyanın ən bahalı serial ulduzları...

Televisiya seriallarında bəzi aktyorlar epizod başına rekord məbləğlər qazanıblar. Xüsusilə son illərdə "Streaming" platformalarının rəqabəti bu məvacibləri daha da yüksəldib.

Hürriyyət.az ən bahalı serial ulduzlarını təqdim edir:

Sarah Jessica Parker, HBO-nun kult serialı Sex and the City ("Seks və Şəhər") sayəsində televiziya tarixinin ən yüksək qonorar alan aktrisaslarından biri olub. 4-cü sezondan etibarən Parker həm də serialın icraçı prodüseri olduğundan, epizod başına qazancı 3,2 milyon dollaradək yüksəlmişdi. Bu astronomik məbləğ 2001-2004-cü illəri əhatə edən son üç mövsümdə, cəmi 46 epizod üçün Parkere təxminən 147 milyon dollar gəlir gətirdi.

Jennifer Aniston və Reese Witherspoon - The Morning Show

Hollywood-un ən çox qazanan aktrisalarından iki nəfəri Jennifer Aniston və Reese Witherspoon Apple TV+ platformasının orijinal serialı "The Morning Show" sayəsində son illərdə televiziya maaşlarının yeni zirvəsini müəyyənləşdirdilər. Hər iki aktrisa bu dramada baş rol ifa etməklə yanaşı, icraçı prodüser kimi də çıxış edir. Nəticədə, 2019-cu ildən bəri yayımlanan serialda onların epizod başına qazancı 2 milyon ABŞ dollarına çatır. Bu məbləğ prodüserlik payları istisna olmaqla hesablanıb yeni əlavə gəlirlərlə birlikdə daha da yüksək ola bilər. Məlumatla görə, Aniston və Witherspoon ilk iki mövsüm ərzində artıq hərəsi ən azı 40 milyon dollar qazanıblar.

Robert Downey Jr. - The Sympathizer

Marvel filmlərinin Iron Man-i kimi tanınan Robert Downey Jr. da televiziya seriallarında rekord qonorar alanlar sırasına daxil olub. O, 2024-cü ildə yayımlanması planlaşdırılan HBO mini-serialı The Sympathizer ("Həm-rəng") üçün epizod başına 2 milyon dollar qonorar qarşılığında müqavilə imzalayıb. Bu məbləğ hazırda TV sektorunda aktyor maaşları üzrə ən yüksək rəqəmlərdəndir. Qeyd

edək ki, Downey Jr. üçün bu, ilk böyük serial rolu olacaq. Onun kino sahəsində qazancı onsuz da misilsizdir məsələn, Avengers: Endgame filmindən 75 milyon dollar əldə etdiyi bildirilir.

Charlie Sheen - Two and a Half Men

Bir dövrlər televiziya aləmində ən yüksək ödənişli aktyor sayılan Charlie Sheen, CBS kanalının populyar Two and a Half Men ("İki yarım kişi") sitcom-undakı çıxışı ilə misli görünməmiş honorar qazanırdı. 2010-cu ildə Sheen serialın 8-ci sezonu üçün epizod başına 1,8 milyon dollar maaş alırdı. Bu məbləğ onu həmin vaxt ABŞ televiziyasının ən çox qazanan aktyoruna çevirmişdi. Üstəlik, kontraktına daxil olan əlavə bonuslar hesabına Sheen-in hər seriyə düşən gəliri bəzi hesablara görə 2 milyon dollar civarına qədər yüksələ bilirdi. Lakin 2011-ci ildə şəxsi qalmaqlar səbəbindən aktyor serialdan uzaqlaşdırıldı və bu rekord qazancılar çox uzun sürmədi.

Ray Romano - Everybody Loves Raymond

Komediya aktyoru Ray Romano 2003-cü ildə yeni müqavilə imzalayaraq CBS kanalındakı məşhur Everybody Loves Raymond ("Hər kəs Raymondı sevir") serialının tarixində rekord qırdı. Həmin müqaviləyə əsasən Romano 8-ci sezon üçün 50 milyon dollar qonorar əldə etməli idi ki, bu da epizod başına təxminən 1,7-1,8 milyon dollar demək idi. Bu anlaşmadan sonra Romano dövrünün "ən çox maaş alan televiziya aktyoru" elan olundu. Halbuki, ondan öncə Friends serialının ulduzları epizoduna 1 milyon dollar qazanırdılar, Frasier sitcom-unda isə Kelsey Grammer hər seriyə 1,6 milyon dollar alırdı - yəni Romano hamısını geridə qoymuş oldu.

Kelsey Grammer - Frasier

1990-cı illərin məşhur situasiya komediyalarından Frasier serialının ulduzu Kelsey Grammer da rekord qonorarla yadda qalıb. O, NBC kanalında yayımlanan bu serialın

son mövsümlərində (2002-2004) epizod başına 1,6 milyon dollar alaraq dövrünün ən yüksək ödənişli aktyorlarından biri idi. Grammer bu serialdakı Dr. Frasier Crane rolu ilə bir neçə Emmy mükafatına layiq görülmüş, serialın özü isə televiziya tarixinin ən uğurlu komediyalarından biri hesab olunur. Grammer-in yüksək maaşı təkcə aktyor kimi yox, həm də prodüser kimi seriala verdiyi töhfə ilə bağlı idi. O, Frasier serialının icraçı prodüserlərindən idi və bu status ona gəlirinin artmasında rol oynadı. Qeyd edək ki, 1990-cı illərin sonunda Grammer-in qazancı artıq o qədər məşhur idi ki, media onu "NBC-nin 1,6 milyon dollarlıq adamı" adlandırırdı.

Chris Pratt - The Terminal List

Son dövrün nüfuzlu aktyorlarından Chris Pratt, kinoda qazandığı şöhrəti televiziya sahəsinə daşıyan adlandı. O, 2022-ci ildə Amazon Prime Video platformasında yayımlanan The Terminal List ("Terminal Siyahı") serialının baş rolu üçün epizod başına 1,4 milyon dollar məvacib aldı. Bu, streaming servisinin orijinal serialı üçün çox yüksək büdcəli bir müqavilə idi və Pratt-in adı Netflix, Amazon kimi platformaların ulduz aktyorları cəlb etmək üçün sərf etdiyi böyük vəsaitin nümunəsi kimi çəkilir.

Kevin Costner - Yellowstone

Oscar mükafatlı aktyor Kevin Costner son illərdə televiziya sahəsindəki qazancı ilə gündəmə gəlib. O, Paramount Network-ün western dram serialı Yellowstoneda (Con Dutton rolu) baş rol ifa edərək hal-hazırda TV-də ən yüksək maaş alan aktyor hesab olunur. Variety jurnalının məlumatına görə, Costner 2022-ci ildə Yellowstone 5-ci sezonu üçün epizod başına 1,3 milyon dollar qazanıb. Bu, mövsümün 14 epizodundan ötrü ümumilikdə 18 milyon dollar deməkdir.

"Friends" və The Big Bang Theory: Ansambl heyətin rekordları

Yuxarıda adı çəkilən fərdi rekordçularla yanaşı, bəzi seriallar var ki, orada bir neçə aktyor eyni vaxtda yüksək maaş alaraq tarixə düşüblər. Məsələn, NBC kanalının əfsanəvi Friends sitcomunun altı əsas aktyoru Jennifer Aniston, Courteney Cox, Lisa Kudrow, Matt LeBlanc, David Schwimmer və Matthew Perry 2002-ci ildə birlikdə studiya ilə danışıqlara gedərək son iki mövsümdə hər biri üçün epizod başına 1 milyon dollar qonorar təmin etdilər. Bu, televiziya industriyasında aktyor ansamblının kollektiv şəkildə əldə etdiyi ilk belə yüksək maaş idi. Nəticədə, Friends heyətinin hər biri serial boyunca təxminən 90 milyon dollar qazandı və bu serial onlara ömürlük royaltilər də təmin etdi.

Əyləncə səhifəsi

Təyyarədə uçanda niyə tennis topu götürməlisiniz?

Səyahətlər zamanı təyyarədə uçan sərnəşinlər çox vaxt bel, ayaq, çiyin və ya bilək ağrısından şikayətlənirlər. Adətən belə hallarda onlara anti-septiklər, boyun yastıqları və digər xırda rahatlıq vasitələri götürmək tövsiyə olunur. Lakin mütəxəssislər bildirirlər ki, əslində bütün bu əşyalar arasında çox sadə, amma olduqca təsirli bir vasitə - tennis topu.

Tennis topu həm yüngül, həm də daşması asandır. Onu rahatlıqla çantaya və ya əl yükünə yerləşdirmək mümkündür. Bu kiçik vasitə masaj, qan dövranının yaxşılaşdırılması və əzələlərin gərginliyini azaltmaq üçün istifadə olunur. Üsul isə çox sadədir: topu bədənə müxtəlif hissələrinə, budlara, topuqlara, ayaqlara, çiyinlərə və biləklərə yüngül təzyiqlə gəzdirmək kifayətdir. Bu hərəkətlər əzələlərin boşalmasına, qan dövranının aktivləşməsinə və ümumi rahatlığa səbəb olur. Beləliklə, tennis topu iri və ağır masaj cihazlarını əvəz edə bilər. Yaşlılara qulluq üzrə mütəxəssis Li Kartrayt izah edir ki, uçuş zamanı ayaqları üst-üstə qoymaq olmaz. Çünki bu, bəldə və oynaqalarda ağrı yarada, həmçinin ayaqlarda qan dövranını zəiflədərək dərin ven trombozu (DVT) riskini artırma bilər. Bu vəziyyət təhlükəlidir, çünki yaranan tromb bədənə digər hissələrinə hərəkət edə bilər.

Yaşlı insanlar bu baxımdan daha həssas sayılır: yaş artdıqca qan dövranı zəifləyir, əzələlər elastikliyi itirir, venalarda olan qapaqlar isə əvvəlki kimi effektiv işləmirlər. Bundan başqa, şəkərli diabet kimi əlavə xəstəliklər də riski artırır.

Mütəxəssislər tennis topu ilə yanaşı, bəzi vacib əşyaları da əl yükündə saxlamağı tövsiyə edirlər. Buraya reseptlə yazılan dərmanlar və şəxsi elektronika daxildir. Bu əşyaları heç bir halda baqaja vermək olmaz, hətta uçuş qısa olsa belə. Dərmanlar xüsusilə önəmlidir, çünki onları təkrar əldə etmək, xüsusilə də istirahət və bayram günlərində, çətin ola bilər.

Beləliklə, tennis topu səyahəti daha rahat və təhlükəsiz edən, əzələ ağrıların və qan dövranı problemlərinin qarşısını alan sadə, yığcam və ucuz vasitədir. Xüsusilə tez-tez uçan sərnəşinlər üçün bu üsul həm rahatlıq, həm də sağlamlıq baxımından əvəzolunmaz hesab olunur.

Təsisçi:

Sərdar Cəlalovlu

Baş redaktor:

Vüqar Məmmədov

Tel: 070 333 22 85

012 496 98 93

E-mail: vuqar-mt@mail.ru

Dizayner:

Seymur Həsənov

"Hürriyyət" qəzetinin internet unvanı:

Hürriyyət.az

E-mail: hurriyyet@mail.ru

Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1008, Bakı, akademik

Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31

Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisenzianın qeydiyyat nömrəsi: V 165

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın

mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Redaksiyanın kompüter mərkəzində

yığılıb səhifələnilir və "Futbol+ servis"

mətbəəsində çap edilib.

Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

ADP hökuməti sosial yönümlü siyasət həyata keçirməyə çağırdı

ADP İdarə Heyətinin ölkə və beynəlxalq aləmdə baş verən ictimai-siyasi proseslərə dair növbəti toplantısı keçirilib. Partiyanın mətbuat xidmətindən "Hürriyyət"ə verilən məlumata əsasən, toplantı iştirakçıları ilk növbədə 06-07 oktyabr 2025-ci il tarixlərində Azərbaycanda Türk Dövlətləri Təşkilatının "Regional sülh və təhlükəsizlik" mövzusunda həsr olunan 12-ci Zirvə görüşü ətrafında müzakirələr aparıb.

Müzakirələrdə bu zirvə görüşünün türk dövlətləri arasında əməkdaşlığın daha da dərinləşdirilməsinə xidmət etdiyi qeyd edilib, eyni zamanda bu tipli görüşlərdə təşkilata üzv olan ölkələrin daxilindəki problemlərin həlli, xalqların mədəni və siyasi həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi istiqamətində də müzakirələrin aparılmasının vacibliyi qeyd edilib.

İdarə Heyətində qonşu Gürcüstanda 04 oktyabr 2025-ci il tarixində keçirilən bələdiyyə seçkilərindən sonra yaranmış siyasi gərginlik ətrafında da müzakirələr aparılıb. Müzakirələrdə Gürcüstandakı hadisələrin dinc və demokratik qaydada inkişafının bölgə dövlətlərinin qarşılıqlı integrasiyası üçün vacibliyi qeyd edilib. İdarə Heyəti Gürcüstanda yaşayan soydaşlarımızı hər cür zorakılıqdan imtina etməyə və təxribatlara uymamağa dəvət edib. Eyni zamanda qeyd edilib ki, azərbaycanlıların Gürcüstanın hakimiyyət orqanlarında təmsilçiliyi istiqamətində Azərbaycan hökuməti səylərini davam etdirməlidir.

İdarə Heyəti bir daha ölkədə ictimai nəqliyyatda gediş haqlarının artırılmasından və ölkədə həyat səviyyəsinin durmadan çətinləşməsindən dolayı cəmiyyətdə yaranmış haqlı narazılıqlara diqqət çekib. İdarə Heyəti hökuməti mövcud narazılıqları nəzərə alaraq əmək haqlarını artırmağa, aztəminatlı ailələrə və əhalinin həssas qruplarına yönəlik sosial yönümlü siyasət həyata keçirməyə çağırıb.

İdarə Heyəti son zamanlar Kremlin təbliğat simalarının davamlı olaraq Azərbaycana qarşı qarayaxma və təhdid xarakterli təbliğatına bir daha münasibət bildirib. Baş verənləri Azərbaycana qarşı düşmənçilik siyasəti kimi dəyərləndirən müzakirə iştirakçıları bu tipli ritorikanın yolverilməz olduğunu, iki dövlət arasındakı münasibətlərin daha da gərginləşməsinə xidmət etdiyini bildirib.

İdarə Heyəti Qəzzada atəşkəsin əldə olunması ilə bağlı ABŞ prezidenti D.Trampın səylərini alqışlayıb, bölgədə ədalətli sülhə nail olmaq naminə Fələstin dövlətinin yaradılmasının, Qəzzada baş verən hərbi cinayətlərin müstəqil beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən araşdırılmasının və hərbi cinayətlərə yol vermiş hərbiçilərin beynəlxalq hüquq normaları çərçivəsində cəzalandırılmasının vacibliyini bildirib.

KƏNAN

Naxçıvan Muxtar Respublikası (MR), Şərur şəhər sakini Ələsgərov Azər Fətulla oğlu tərəfindən "Hürriyyət" in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Şikayətçi A.Ələsgərov Naxçıvan gömrüyündəki özbaşınalıqlardan şikayətcidir:

"Mən, Ələsgərov Azər Fətulla oğlu, yazaraq bildirirəm ki, 3-cü qrup ömürlük əliləm. Ailəliyəm, 3 övladım var.

2 il bundan əvvələdək Naxçıvan-Bakı-İran reysi ilə Bakıya gəlib-gedir, hər dəfə nələrsə gətirib satır, ailəmi dolandırardım. Günlərin bir günü gömrükdən ke-

Biləsuvar gömrüyündə şok məxinasıyalar

Gömrük əməkdaşları büdcəyə daxil olmalı olan vəsaiti necə "cibə ötürüblər"...

çərken kamera arxasında oturan Müslüm Məmmədov adlı əməkdaş mənimlə söhbət etmək istədiyini bildirdi. Həmin şəxs aparatdan keçən malların hamısına nəzarət edən biri idi və Biləsuvar gömrüyündə işləyirdi.

Xırdalan şəhərində ona məxsus obyektdə görüşdük və mənə iş təklif etdi. Dedi ki, "hər dəfə fikir verirəm, pul qazanmaq istəyən oğlansan, gəl bir yerdə işləyək. Mənim də sən kimi adamım olsa, yaxşı qazanarıq". Onu da əlavə etdi ki, yalnız mən işdə olan vaxt malları gətirməlisən.

Baxdım ki, pis təklif deyil, qəbul etdim. Çünki 2 blok siqaret getirə bilmirsən, adi halda onun bir blokuna icazə verir, qalanını alıb anbara atırdılar. Bir sözlə, təklif mənə sərf edirdi.

Bu razılaşmadan sonra hər gedişdə 15-20 blok siqaret getirə bilirdim. Siqaretləri satırdım, həm o qazanırdı, həm də mən. Bir blok siqaretdə 15-20 manat pul qalırdı. "Reddbull", yağ və sair məhsulları da gətirib satırdım. Həftədə ən azı 2 dəfə gedib-gəlirdim.

Bir gün düşündüm ki, satdığım məhsullardan gələn gəlirin 80 faizini ona vermək mənə xeyr etmir. Özü ilə danışib, fikrimi bildirdim. Artıq 7-8 ay idi ki, bir yerdə işləyirdik. Hər reysdə ümumilikdə 800-1000 manat qazanc olurdu. Sözümlü dedim, amma razılaşdığını bilmədim.

Yenə günlərin birində atamla birgə gömrüyü keçirdik ki, bizi yaxaladılar. Cəmi 10 min manatlıq mal gətirirdim. Şəkilərimizi çəktilər. Bu vaxt Müslümün özü kompüterin arxasında idi. Üzünə baxdım, başını yellədi. Telefonum əlimdə idi, yazdım ki, bəs nə olacaq?..

Bu arada, siqareti Gömrük depoya göndərmədi. Digər malları isə geri qayıdanda götürə biləcəyimi dedilər. Siqaret üçün isə cinayət işi açılacağını bildirdilər.

Mən Müslüm Məmmədovla işlədiyimə görə arxayın idim ki, o, problemi həll edəcək. Lakin, gördüm ki, bu məsələyə qarışmaq istəmir. Bu səbəbdən, reislə gö-

rüşmək istədiyimi bildirdim. Bu vaxt Müslüm mənə mesaj yazdı ki, "balalarına qurban olum, mənə satma, sənə kömək edəcəm. 5 qat onun əvəzini qazanmağına kömək edəcəm". Mən də inanıb, susdum.

Lakin o, mənə kömək etmədi. İş məhkəməyə getdi. 1 il ərzində dəfələrlə bu adamla əlaqə saxladım. Nə cavab verdi, nə də borcun verilməsinə kömək etdi. Əlimdə sübutlar çoxdur...

Sonra bir nəfərin əli ilə "Qaçaqmal"ın rəisi MəhİR Cəlilovla tanış oldum. İş Gömrük Komitəsindən Rüstəm bəy adlı şəxsə göndərdilər. Rüstəm bəy "Qaçaqmal"ın nəzarət rəisi idi. Onunla danışdım, çıxanda bildirdi ki, korrupsiyadan sənə zəng gələcək, əlində olan bütün materialları yığ, həmin şəxsə təqdim et.

Korrupsiyaya qarşı Baş Mübarizə İdarəsindən Emin bəy adlı adamla görüşdüm, bütün sübutları ona verdim. Mənə dedi ki, sənə zəng vuracam, gəlib imza atarsan, istintaq başlayar.

Zəng gəldi, getdim. Amma bilmədim ki, bütün sübutları hansısa marağa görə heçə sayırlar. Müslümün öz kartına ödənişlər etmişəm, amma digər sübutlar olduğu halda işə baxmadılar, xitam verildi. Yeni adını çəkdiyim qurumlar öz aralarında "məhkəmə edib", xitam verilib.

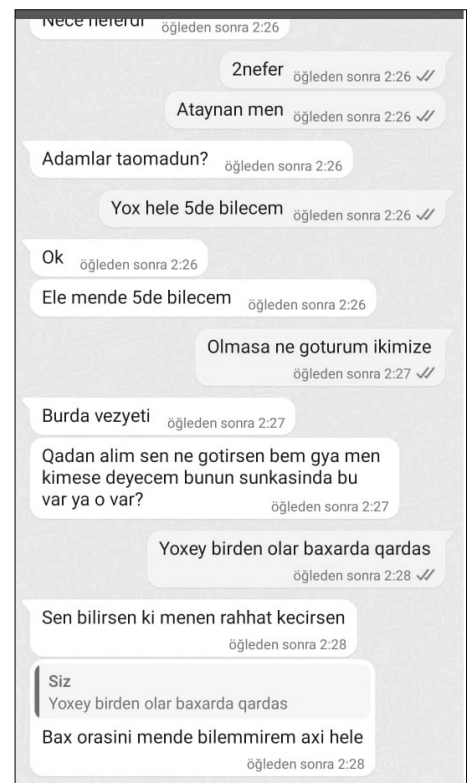
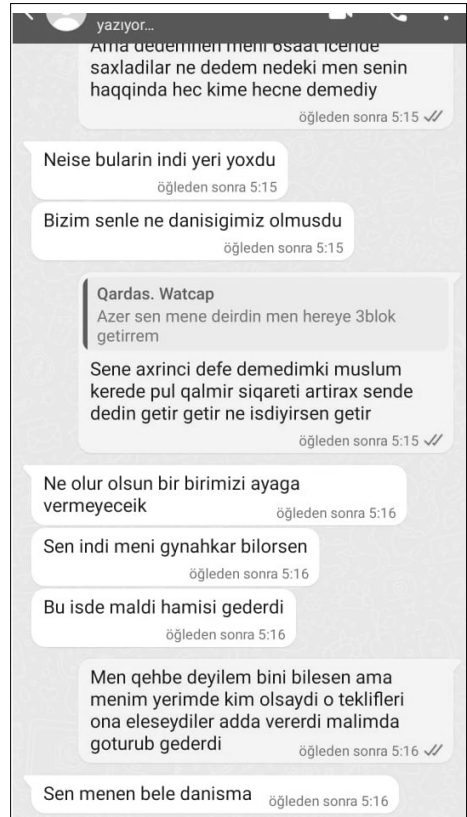
Müslüm Məmmədov hazırda pensiyadadır və ona heç bir zərər dəyməyib. 10 min manatdan artıq borc isə mənim çiyinlərimdə qalıb. Bir-birinin ayağını basmadılar. Onu qoruyub, pensiyaya çıxardılar.

Bu gün bir daha sizin qəzet vasitəsilə rəsmi qurumlardan kömək istəyirəm. Xahiş edirəm ki, bu işə yenidən baxılsın, ciddi tədbir görülsün. 2 ildir borc-xərc paylasam da, hələ bitirə bilmirəm.

Son olaraq onu da deyim ki, bütün gömrük bölmələri eyni gündədir".

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Yazıda adları qeyd olunan şəxslərin və qurumların mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

2020-ci ildən sonra Azərbaycan dövlətinin qarşısında duran ən ciddi problemlərdən biri ölkədə narkotik ticarətinin və narkomaniyanın qarşısının alınmasıdır. Əlbəttə, bu problem həmin ildən öncə də mövcud idi və narkomaniya hər il yüzlərlə ailəni məhv edirdi. Amma 44 günlük Qarabağ müharibəsinin ölkəmizin xeyrinə başa çatmasından sonra bu məsələ tamamilə fərqli müstəviyə dəşindi. Söhbət ondan gedir ki, ikinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycanın qalib gəlməsini həzm edə bilməyən xarici qüvvələr bu dəfə ölkəmizə qarşı “narkotik savaşı” açdılar. Bu haqda qəzetimizdə dəfələrlə məqalələr dərc etdiyimiz üçün yenidən o mövzuya qayıtmağı lazım bilmirik. Lakin onu bir daha qeyd etməliyik ki, bu qüvvələrin başında İranda ki molla rejimi dururdu və təxminən 5 il keçsə də, vəziyyət heç də dəyişməyib...

Bu günlərdə isə o da məlum oldu ki, torpaqlarımız işğal altında olduğu dövrdə mənfur düşmənimiz olan Ermənistan da Azərbaycana qarşı “narkotik müharibəsi” aparmağa cəhdlər edib. Bu haqda mətbuata açıqlama verən millət vəkili Zəhid Oruc bildirir ki, 44 günlük Qarabağ savaşı dövründə bunu təsdiq edən məxfi materiallar xüsusi xidmət orqanlarımızın əlinə düşüb. “gZəngilandan Xankəndinə qədər müxtəlif ərazilərdə narkotik maddələrin yetiştirilməsi, dövriyyəsi və tranziti baş verirdi. Biz beynəlxalq konvensiyalara, protokollara qoşulanda qeyd-şərtlər edirdik ki, o ərazilərə cavabdehlik daşırıq, çünki nəzarət etmək imkanımız yoxdur. Artıq bu təmin olunub, indi həmin dövriyyəyə də zərbə vurulub. Erməni vandallarının təcavüzkarlığı həm də insanlarımızı o xətlə bu və ya digər formada zərbə vurmağı hədəfləyirdi. Biz indi onların məxfi sənədlərini görürük, Qarabağdakı saxta rejimin macal tap-

gedən məsələlərdə sərhədcilərimizin də məsuliyyət payı az deyil. Hətta statistik rəqəmlərə əsasən deyə bilərik ki, Azərbaycana narkotik maddələrin böyük hissəsi məhz sərhəddən keçirilir. Ola bilər ki, burada narkotikin müəyyən hissəsi çətin keçilən dağlıq ərazilərdən daxil olur, yaxud dronlar, sürətli katerlər vasitəsilə hava və dəniz yolu ilə keçir, amma bu, ölkəyə gətirilən narkotikin çox cüzi hissəsini təşkil edir. Apardığımız araşdırmaların nəticəsi onu deməyə əsas verir ki, qaçaqmalçılar, yaxud narkotik baronları sərhədcilərlə “anlaşmasa”, il ərzində tonlarla narkotikin “sərhəd xəttini aşması” qeyri-mümkündür.

Məsələn, ötən il - 2024-cü ildə ölkə daxilində 6 ton 832 kq 879,937 qram narkotik müsadirə olunub ki, bu da ümumi dövriyyənin təxminən 16 faizi deməkdir. Deməli, hər il ölkəmizə 110 tona

Narkotik mafiyasının Prezidentə müqaviməti

Tonlarla narkotik ölkəmizdə necə daxil olur; DSX və DGK rəhbərliyi nə üçün susurlar?

Apardığımız araşdırmaların nəticəsi onu deməyə əsas verir ki, qaçaqmalçılar, yaxud narkotik baronları sərhədcilərlə “anlaşmasa”, il ərzində tonlarla narkotikin “sərhəd xəttini aşması” qeyri-mümkündür...

maması fonunda onların məxfi qərarları dövlətin əindədir. Görürük ki, onlar müxtəlif ərazilərdə narkotik maddələri yetişdirib, nə dərəcədə cəmiyyətimizə fərqli kanallarla daxil etmək istəyirbər”, - deyir Z.Oruc vurğulayır.

Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, istər Azərbaycanın inkişafını istəməyən qonşu dövlətlərin, istər də digər xarici güclərin ölkəmizə qarşı çirkin niyyətlərinin qarşısını almaq üçün sərhəd xə-

timiz ciddi mühafizə olunmalıdır. Belə desək, istər dəniz, istər hava, istər də quru sərhədimizdə nəzarət olunmayan bir qarış ərazi belə, qalmamalıdır. Doğrudur, bəzi hallarda narkotikin ölkəmizə “razılaşıdırılmış şəkildə” gömrük nəzarətindən keçdiyinin də şahidi olurduq. Məsələn, sentyabrın 27-də içərisində 200 kq heroin olan İrana məxsus yük maşınının Biləsuvar Gömrük Məntəqəsindən daxil olaraq, daha sonra “Sınıq Körpü” Gömrük Məntəqəsindən Gürcüstana maneəsiz keçdiyinin şahidi olduq.

Əlbəttə, bu yükün “diqqətdən qaçdığı” haqda ehtimallar çox azdır. Görünür, müəyyən anlaşma nəticəsində 50 milyon dollarlıq narkotikin ölkəmizdən tranzit yolla keçidində şərait yaradılıb. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, əgər gömrükçülərimiz narkotikin üçüncü ölkəyə keçidində göz yumublarsa, deməli, ölkə daxilində gətirilməsi üçün də asan şərait yaradılır. Ən azı ona görə ki, bu zaman “sağ əlin verdiyindən sol əlin xəbəri olmur”. Yəni yalnız bir gömrük məntəqəsi ilə anlaşmaq yetərli olur...

Ən maraqlısı isə odur ki, sentyabrın 27-də istər Biləsuvarın keçərək “Sınıq Körpü” vasitəsilə Gürcüstana daxil olan, istər də “Sədərək” Gömrük Məntəqəsindən maneəsiz ötür, qardaş Türkiyənin “Dilucu” Gömrük Məntəqəsində aşkar olunan narkotik vasitələr Azərbaycan Prezidentinin 5 illik Dövlət Proqramının təsdiqi haqda verdiyi Sərəncamdan cəmi 10 gün sonraya təsadüf edir. Diqqət edək, Prezident İlham Əliyev ölkəmizdə narkomaniya beləsinin qarşısının alınması məqsədilə “Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinə və narkomanlığa qarşı mübarizəyə dair 2025-2030-cu illər üçün Dövlət Proqramı”nı təsdiq edir, bizim gömrükçülər isə məlum Sərəncamın mürəkkəbi qurumadan, öz maddi maraqları naminə milyonlarla dollar dəyərində narkotikin gömrükdən sərbəst keçidində şərait yaradırlar. Əslində, bunu narkotik mafiyasının Prezidentə birbaşa direnişi kimi də qəbul etmək olar.

Şübhəsiz, burda təkəbr gömrükçülərdən söhbət getmir, sözü-

yaxın narkotik daxil olur. Üstəlik, bu, sadəcə rəsmi rəqəmlərə istinadən gələn nəticədir. Əslində, ölkəmizdə narkotik dövriyyəsinin həcmi daha yüksək olduğu istisna deyil. Çünki hazırda Azərbaycanda rəsmi olaraq 40 490 nəfər narkoman qeydiyyatdadırsa, gerçəkdə onların real sayı 300 min nəfərə yaxındır. Bu şəxslərin hər birinin də mütəmadi olaraq, gündəlik və yaxud günəşırı narkotik qəbul etdiyini nəzərə alsaq, deməli, hər il müsadirə olunan əlavə, tonlarla narkotik öz müştərisinə çatır, necə deyirlər, daxilə istehlak olunur.

Belə bir vəziyyətdə isə istər Dövlət Sərhəd Xidmətinin, istər də Dövlət Gömrük Komitəsinin rəhbərliyinə sual olunmalıdır ki, ölkə daxilində narkotik istehsalı çox cüzi olduğu halda, tonlarla narkotik Azərbaycana necə, hansı yollarla daxil olur?

Maraqlıdır ki, istər DSX, istər də DGK rəhbərliyi illərdir bu suallar qarşısında sadəcə susmağa üstünlük verirlər.

Hazırladı: İ.SABİRQIZI

"Moskvanı tamamilə qaranlığa qərq etmək mümkündür"

Konstantin Krivolap: "ABŞ-dan 300 km-dən artıq məsafəyə çatan döyüş sursatı verilsə, vəziyyət fərqli olacaq"

Rusiyanın enerji infrastrukturuna yönələn bir neçə hədəfin vurulması ilə ölkənin elektrik sisteminin ciddi şəkildə pozulması texniki baxımdan mümkündür, lakin bu siyasi qərar və yetərli silah-sursat tələb edir.

Bunu aviasiya üzrə ekspert ukraynalı ekspert Konstantin Krivolap "Kiev 24" telekanalına verdiyi müsahibəsində bildirib.

Krivolapın sözlərinə görə, Moskvanı qismən və ya tamamilə "qaranlığa salmaq" texniki baxımdan mümkündür, lakin bu, asan olmayacaq. O, bunun üçün 1-2 dəfə kombine edilmiş, müxtəlif növ hücumların keçirilməsi olduğunu vurğulayıb və əlavə edib ki, Baş qərargahın rəhbəri də ölkənin belə imkanlara malik olduğunu, lakin hazırda yetərli sayda raketin olmadığını qeyd edib.

Krivolap qeyd edib ki, uzunmüddətli və məsuliyyətli qərarlar yalnız texniki imkanlarla bağlı deyil, həm də Avropa və Amerika ilə münasibətlərə, həmçinin ölkəyə veriləcək silahların növünə bağlıdır. O, ABŞ-dan 300 km-dən artıq məsafəyə çatan döyüş sursatı verilsə, vəziyyətin fərqli olacağını vurğulayıb.

Ekspert bildirib ki, hücum hədəfləri hər zaman kəşfiyyatın topladığı geniş məlumat əsasında seçilir - Rusiya hava hücumundan müdafiə sistemlərinin yerləşməsi, əvvəlki zərbələrin analizi və s. kimi faktorlar nəzərə alınır.

O, Rusiyanın PVO sistemlərinin təxmini paylanmasını da açıqlayıb: təxminən 40% Moskva və ətrafında, 30% sərhəd və döyüş xətti boyunca, 23-25% Kırımda və yalnız təxminən 10% isə Rusiya ərazisinin digər hissələrində yerləşir. Bu səbəbdən Moskva istiqamətində əməliyyat apararkən PVO-nun sıxlığı zərbələrin effektivliyinə təsir edir.

Krivolap xüsusi olaraq bildirib ki, Rusiyanı tamamilə "paralizasiya" etmək üçün 7 elektrik yarımstansiyasının vurulmasının yetərli ola biləcəyini, 15 yarımstansiyanın vurulmasının isə ölkədə qaranlığın "zəmanətli" olacağına gətirib çıxara biləcəyini söyləyib. O, bununla bağlı mümkün siyasi qərarın və ya seçimlərin rolunu da qeyd edib.

Ekspert həmçinin qeyd edib ki, bəzi tarixlərlə bağlı spekulasiyalara ehtiyatla yanaşmaq lazımdır - məsələn, müəyyən tarixin xüsusi əməliyyat üçün məqsəd kimi götürülməsi barədə fikirləri ciddi qəbul etməyin düzgün olmadığını vurğulayıb.

Qəbələdə Türk Zirvəsi!

Politoloq: "Narahat olan üç ölkə var..."

Dünən Qəbələdə Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) iki günlük zirvə toplantısı işə başlayıb. Artıq təşkilata üzv olan ölkələrin liderləri, eləcə də Macarıstan və Türkmənistan rəhbərləri Qəbələ şəhərinə gəliblər. Dünəndən etibarən Prezident İlham Əliyevin ali qonaqlarla görüşləri start götürüb.

dılmasına qədər geniş bir sahəni əhatə edir.

Politoloq bildirib ki, beynəlxalq aləmdə Türk Dövlətləri Təşkilatına iki yanaşma mövcuddur: birincisi - müsbət, ikincisi - mənfi. ABŞ və Avropa İttifaqı ölkələri təşkilata müsbət yanaşır. Vaşinqton və Brüssel türk dövlətləri arasında integrasiyanın genişlənməsini təhlükəli deyil, əksinə, faydalı hesab edir.

Bu ölkələrin rəsmiləri və diplomatları açıq şəkildə türk dövlətləri arasında integrasiyanın əleyhinə açıqlama verməsələr də, Moskva, Pekin və Tehran bu prosesi özləri üçün təhlükə kimi dəyərləndirirlər.

Politoloq bildirib ki, türk dövlətləri arasında integrasiya heç bir dövlətə və ya ittifaqa qarşı

liyinin integrasiyasına mane ola bilməyəcəklər, çünki türk dövlətləri arasında integrasiya zamanın tələbidir.

O bildirib ki, Qəbələdə keçirilən toplantıda Şimali Kipr Türk Respublikasının (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyyəti) Prezidenti Ersin Tatar da iştirak edəcək. Politoloq qeyd edib ki,

Zirvə toplantısından gözənlərini açıqlayan politoloq Elxan Şahinoğlu xatırladı ki, 2009-cu ildə Naxçıvan şəhərində təsis olunan Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində əməkdaşlıq bütün sahələrdə genişləniş.

O, budəfəki sammitin əsas mövzusunə diqqət çəkdi: "Liderlər regional sülh və təhlükəsizlik məsələlərini müzakirə edəcəklər. Bu mövzu xüsusi olaraq seçilib, çünki ətraf bölgələrdəki müxtəlif müharibələrin regional sığırma ehtimalı mövcuddur və bunun qarşısının alınmasında türk dövlətlərinin təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığı genişləndirməsi vacibdir."

Elxan Şahinoğlu qeyd edib ki, türk dövlətləri arasında siyasi və iqtisadi əlaqələrlə yanaşı, hərbi-texniki sahədə də əməkdaşlıq yolları axtarılmalıdır. Bu əməkdaşlıq birgə hərbi təlimlərin keçirilməsindən tutmuş, hərbi texnika istehsal edən ortaq müəssisələrin yara-

Elxan Şahinoğlu əlavə edib ki, Zəngəzur dəhlizinin reallaşması türk dövlətləri arasında integrasiyanı gücləndirəcək əsas layihələrdən biridir.

O bildirib ki, ABŞ və Avropa İttifaqının Mərkəzi Asiya ölkələri ilə 5+1 formatında əməkdaşlıq modeli mövcuddur. Bu formatın əsas səbəblərindən biri Qərbin Mərkəzi Asiyada Rusiya və Çinlə rəqabət aparmaq istəməsidir. Eyni zamanda, Mərkəzi Asiya ölkələri də bu formatın davamında maraqlıdır, çünki hər nə qədər Rusiya və Çinlə sıx əməkdaşlıq etsələr də, bu iki ölkədən asılı olmaq istəmirlər və alternativ istiqamətlərə üstünlük verirlər. Politoloq qeyd edib ki, Mərkəzi Asiyanın Rusiya və Çindən asılı olmaması türk integrasiyası üçün mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Elxan Şahinoğlu vurğulayıb ki, türk dövlətləri arasında integrasiyadan narahat olan üç ölkə var: Rusiya, Çin və İran.

yönəlməyib, əksinə, qarşılıqlı integrasiya türk dövlətlərinin müstəqil inkişafını sürətləndirən əsas amillərdəndir. Görünür, məhz bu amil Rusiya, İran və Çindəki müəyyən dairələrin xoşuna gəlmir, çünki bu ölkələr qonşu dövlətlərin də özləri kimi siyasət yürütməsini istəyirlər. Türk birliyi isə Qərblə dialoq şəraitində inkişaf edir.

Elxan Şahinoğlu əlavə edib ki, Rusiya, Çin və İran türk bir-

Ersin Tatar türk dövlətləri liderlərinin Azərbaycanda keçirilən bütün toplantılarına dəvət olunur. Türkiyə Şimali Kipr Respublikasının TDT-də müşahidəçi statusundan tam hüquqlu üzvlüyə keçməsinə dəstəkləyir. Elxan Şahinoğlu bildirib ki, Azərbaycan da bu qərarı dəstəkləməyə hazırdır və son söz Mərkəzi Asiya ölkələrinin liderlərinə məxsusdur.

Rasim ƏLİYEV

"TDT-nin 12-ci Zirvə Görüşünün Qəbələdə keçirilməsi olduqca qürurvericidir"

Hakan Fidan: "Biz gələcəkdə dünya böhranlarına daha dayanıqlı olan Türk dünyası ilə qarşılaşacağıq"

TDT-nin Dövlət Başçıları Şurasının 12-ci Zirvə Görüşünün Azərbaycanın Qəbələ şəhərində keçirilməsi olduqca qürurvericidir.

AZƏRTAC- xəbər verir ki, bunu Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Dövlət Başçıları Şurasının 12-ci Zirvə Görüşündə iştirak etmək üçün Azərbaycana səfər edən Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan media nümayəndələrinə müsahibəsində deyib.

O qeyd edib ki, Türk dünyasının belə gözəl şəhərini liderlərə təqdim etmək və onları burada qonaq etmək çox xoşdur.

"Hər güclü dövlət birlikləri inkişaf etdikdə daha güclü təşkilat yaranır. Ona görə də ümid edirəm ki, biz gələcəkdə dünya böhranlarına daha dayanıqlı olan Türk dünyası ilə qarşılaşacağıq. Liderlərimiz bu məsələni sabah (bu gün - red.) Qəbələdə müzakirə edəcəklər", - H.Fidan əlavə edib.

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

Uşaq və gənclərin fiziki
və mənəvi inkişafı

Uşaqlar, yeniyetmə və gənclər hər bir dövlətin gələcəyidir. Belə demək mümkündürsə, dövlətlərin gələcəyi xüsusilə gənc nəslin inkişafından asılıdır. Əlbəttə, burada söhbət fiziki və mənəvi inkişafdan gedir. Əksər mütəxəssislər bu fikirdədir ki, hər bir valideyn övladının tərbiyəsinə körpə yaşlardan başlamalıdır. Şübhəsiz, uşaq bağçalarında, orta və ali məktəblərdə təlim-tərbiyə proqramı həyata keçirilir ki, bu da valideynlə yanaşı, müəllimlərin də uşaqların, yeniyetmə və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafında xüsusi rolunun olduğunu ortaya qoyur.

Məsələyə bir qədər də geniş yanaşsaq, təlim-tərbiyə prosesində cəmiyyətin də öz rolu haqda danışmaq olar. Maraqlıdır, bizim ölkəmizdə uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı prosesi necə aparılır və bu, qənaətbəxş hesab oluna bilərmi? Bu və ya digər suallara təhsil eksperti Kamran Əsədovla müsahibəmizdə cavab tapmağa çalışdıq.

- Kamran bəy, Azərbaycan da uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı prosesi haqqında nə deyə bilərsiniz? Bu sahədə görülən işlər qənaətbəxş hesab oluna bilərmi?

- İlk növbədə qeyd edim ki, uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı hər bir dövlətin gələcəyinin əsasını təşkil edən strateji sahədir. Cəmiyyətin sağlam inkişafı, insan kapitalının keyfiyyət göstəriciləri və milli dəyərlərin qorunması bir-başla olaraq bu iki istiqamətdə aparılan işlərin səmərəliliyindən asılıdır. Təhlil göstərir ki, son illərdə Azərbaycanda dövlət siyasəti bu məsələyə prioritet istiqamət kimi yanaşır, lakin bəzi hallarda tətbiq mərhələsində koordinasiya və sistemlilik çatışmazlığı müşahidə olunur. Məsələnin həm pedaqoji, həm sosial, həm də hüquqi aspektlərini nəzərdən keçirmək vacibdir, çünki fiziki və mənəvi inkişaf bir-birini tamamlayan, qarşılıqlı asılı proseslərdir.

- Məşhur bir deyim var, "sağlam bədəndə sağlam ruh olar". Təbii ki, sağlamlıq deyində ilk növbədə fiziki hazırlıq nəzərdə tutulur. Siz ölkəmizdə uşaqların, yeniyetmə və gənclərin fiziki hazırlıq prosesi haqqında nə deyə bilərsiniz?

- Azərbaycan Respublikasının "Təhsil haqqında" Qanunun 24-cü maddəsində qeyd olunur ki, təhsil müəssisələrinin vəzifələrindən biri sağlam həyat tərzinin formalaşdırılması və bədən tərbiyəsinin təşkili ilə uşaqlarda fiziki və mənəvi

Sağlam cəmiyyət, güclü dövlət...

"Lakin bəzi hallarda tətbiq mərhələsində koordinasiya və sistemlilik çatışmazlığı müşahidə olunur"

keyfiyyətlərin inkişafına şərait yaratmaqdadır. Lakin mövcud vəziyyət göstərir ki, bu müddəanın tam icrası hələ təmin olunmayıb. Dövlət Statistika Komitəsinin 2024-cü il üzrə məlumatına görə, 7-18 yaş arası uşaqların cəmi 34 faizi muntəzəm olaraq idmanla məşğul olur. Bu, hər üç məktəblidən ikisinin fiziki cəhətdən passiv həyat tərzini keçirdiyini göstərir. Üstəlik, məktəblərin təxminən 40 faizində idman zalları və açıq meydançalar ya yararsız vəziyyətdədir, ya da ümumiyyətlə mövcud deyil. Bu, həm fiziki inkişaf, həm də psixoloji rahatlıq baxımından mənfəətilidir.

Əvvəllər təhsil sisteminə mövcud olan şəhər gimnastikası, açıq hava məşğələləri və məktəblərarası idman yarışları şagirdlər

də həm intizamı, həm də kollektiv ruhu gücləndirirdi. Hazırda bu ənənə demək olar ki, tamamilə aradan qalxıb. Bu, qismən tədris planlarının sıxlığı, qismən isə idman müəllimlərinin say azlığı ilə əlaqədardır. Dövlət İmtahan Mərkəzinin məlumatına əsasən, 2024-cü il üzrə fiziki tərbiyə ixtisası üzrə müəllim hazırlığına qəbul olanların sayı cəmi 160 nəfər təşkil edib, bu isə ümumi pedaqoji ixtisaslara daxil olanların 2 faizindən azdır. Bu göstərici fiziki tərbiyə müəllimlərinə marağın azaldığını və nəticədə məktəblərdə idman dərslərinin keyfiyyətinə təsir etdiyini göstərir. DİM-in bu sahədə həyata keçirdiyi qəbul və qiymətləndirmə mexanizmləri şəffaflıq və obyektivlik ba-

mana marağını artırmağa yönəlib. Nazirliyin məlumatına görə, son iki il ərzində 250-dən çox məktəbdə müxtəlif idman növləri üzrə dərslər yaradılıb, 30 mindən çox şagird bu fəaliyyətlərə qoşulub. Bu, müsbət tendensiya və dövlətin sosial investisiya kimi fiziki tərbiyəyə yanaşmasının göstəricisidir. Bununla yanaşı, həmin təşəbbüslərin bütün bölgələri əhatə etməsi və davamlı olması üçün infrastruktur təminatı və maliyyələşdirmə mexanizmləri təkmilləşdirilməlidir.

"Bədən tərbiyəsi və idman haqqında" Qanunun 3-cü maddəsində dövlətin vəzifəsi kimi gənclərin fiziki hazırlığının gücləndirilməsi, idman kütləliliyinin artırılması

sahədə həyata keçirdiyi "Dəyərlər təlimi", "Zərərli vərdişlərə qarşı birlikdə" və "Sağlam düşüncə" layihələri, məktəblərdə psixoloq şəbəkəsinin genişləndirilməsi, həmçinin "Məktəb - ailə - ictimaiyyət" modelinin tətbiqi çox müsbət nəticələr verir. Bu proqramlar uşaqlarda sosial məsuliyyət hissinə, empatiya və özünüidare bacarıqlarını formalaşdırmağa xidmət edir. Nazirliyin məqsədi yalnız akademik bilik deyil, sağlam və mənəvi cəhətdən dayanıqlı şəxsiyyət yetişdirməkdir.

Dünya təcrübəsi göstərir ki, uğurlu təhsil sistemləri fiziki və mənəvi tərbiyəni birgə idarə olunan proses kimi formalaşdırır. Finlandiyada hər məktəbdə gündəlik

Kamran Əsədov: "Azərbaycanda uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı istiqamətində aparılan işlər dövlətin prioritetinə çevrilib"

və sağlam həyat tərzinin təbliği qeyd olunur. Bu istiqamətdə müsbət nəticələr mövcuddur: 2024-cü ilin ilk 9 ayında 4000-ə yaxın məktəbli idman yarışlarında iştirak edib, 1500-dən çox uşaq rayon səviyyəsində birinciliklərdə qalib gəlib. Lakin bu göstəricilərin arxasında şəhər və kənd məktəbləri arasında ciddi fərqlər qalmaqdadır. Bakı və Gəncə kimi iri şəhərlərdə məktəb idmanı nisbətən sistemli inkişaf edirsə, regionlarda fiziki tərbiyə dərsləri çox zaman formalı xarakter daşıyır. Bu fərqi aradan qaldırmaq üçün Elm və Təhsil Nazirliyi ilə Gənclər və İdman Nazirliyinin birgə proqramlarının icrası mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Fiziki inkişafı yanaşı, uşaqların və gənclərin mənəvi tərbiyəsi də dövlət siyasətinin ayrılmaz hissəsidir. "Təhsil haqqında" Qanunun 12-ci maddəsində göstərilir ki, təlim-tərbiyə prosesi vətəndaşlıq, milli-mənəvi dəyərlərə hörmət, məsuliyyət və sağlam düşüncə prinsipləri əsasında qurulmalıdır. Lakin son illərdə sosial mediada aqressiv davranış, asılılıqlar və mənəvi boşluqların artması göstərir ki, bu istiqamətdə əlavə tədbirlərə ehtiyac var. Dövlət Statistika Komitəsinin və Səhiyyə Nazirliyinin birgə hesabatına əsasən, 2023-cü ildə 15-25 yaş arasında olan gənclər arasında siqaret və enerji içkiləri istifadəsi 22 faiz artıb, internet asılılığı isə 31 faizə çatıb. Bu rəqəmlər mənəvi tərbiyənin sistemli şəkildə aparılmasının vacibliyini bir daha göstərir.

Elm və Təhsil Nazirliyinin bu

20 dəqiqəlik fiziki aktivlik məcburidir və uşaqların hər biri psixoloji rifah proqramına cəlb olunur. Yaponiya məktəblərində şəhər gimnastikası ilə yanaşı, "sosial məsuliyyət dərsləri" keçirilir. Estoniyada isə "sağlam həyat və dəyərlər" fənni ibtidai pillədən başlayır. Azərbaycan bu modelləri mərhələli şəkildə tətbiq etməyə başlayıb. Elm və Təhsil Nazirliyinin 2025-2028-ci illər üçün "Sağlam və bilikli nəsil" strategiyasının hazırlanması bu baxımdan çox vacibdir və təqdir olunmalıdır.

Hesab edirəm ki, Azərbaycanda uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı istiqamətində aparılan işlər dövlətin prioritetinə çevrilib, lakin mövcud vəziyyət hələ tam qənaətbəxş deyil. Elm və Təhsil Nazirliyi bu sahədə ardıcıl və məqsədyönlü islahatlarla sistemi canlandırır, məktəblərdə idman dərslərinin məzmununu yeniləyir, mənəvi tərbiyəni formal dərslərdən, sosial prosesə çevirir. Dövlət İmtahan Mərkəzi isə müəllim hazırlığında şəffaf qiymətləndirmə mexanizmini qoruyaraq təhsil keyfiyyətinin yüksəldilməsinə xidmət edir. Bu iki qurumun koordinasiyalı fəaliyyəti nəticəsində gələcəkdə uşaqların və gənclərin həm fiziki, həm mənəvi, həm də sosial cəhətdən daha sağlam inkişafı təmin ediləcək. Bu istiqamətdə aparılan siyasət dövlətin uzunmüddətli məqsədi olan "sağlam cəmiyyət, güclü dövlət" hədəfinə real və dayanıqlı şəkildə xidmət edir.

"Hürriyyət"

Çətinlikləri asanlaşdıran insan

Azərbaycan atalar sözündə deyilir: "Alim olmaq asandır, insan olmaq çətin". Buna görə də Cəlil Məmmədquluzadənin "Ölülər" əsərinin baş qəhrəmanı Kefli İsgəndər bildirir: "Hamı deyir, "oxu, alim ol!", amma heç kim demir ki, "oxu, adam ol!". Əslində, ayrılıqda əsil alim olmaq da, əsil insan olmaqda asandır, ən çətinini həm əsil alim, həm də əsil insan olmaqdır. Yəni əsil olan alimin insanlığı, insanın alimliyidir. Bəşəriyyəti yalnız belə insanlar irəliyə apara bilər. "Əsil alim", "əsil insan" nə deməkdir?!

Sərdar CƏLALOĞLU

Əsil alim - ömrünü elmə həsr etmiş, öz əsərləri ilə elmə böyük töhfələr verən, ən vacibi isə başqa insanların elm yoluna düşməsinə və elm aləmində yer tutmasına göstərdiyi təmənnəsiz xidmət göstərənlərdir. Yalnız özü alim olan əsil alim ola bilməz və hətta özü elmə növbəti yenilik verməyib, əvəzində elmə daha çox yenilik edə biləcək ardıcılarını yetişdirmək daha vacibdir. Bunu belə bir fakt da təsdiq edir. Əsrin əvvəllərində müəyyən edilmiş qaydalara əsasən, İngiltərə London Kral Cəmiyyətinin üzvləri zərurətə görə hər il yeni bir elmi kəşf təqdim etməklə, cəmiyyətə üzvlüyünü davam etdirə bilərdi. Növbəti illərin birində Kral Cəmiyyətinin məşhur üzvlərindən biri, fizika elmində nəhəng elmi kəşflərə imza atmış olan Maykl Faradeydən "builki elmi kəşfiniz nədən ibarətdir?", - deyər soruşduqda fəxrle demişdir: "Mənim builki kəşfim Maksveldir". Doğrudan da, sonralar Maksvel bir tərəfdən Faradeyin kəşflərini inkişaf etdirmiş, yeni elmi nəticələr əldə etmiş, digər tərəfdən elmə çoxsaylı fərqli yeniliklər gətirmişdir. Burdan da aydın olur ki, böyük elmi potensialı olan bir alimi kəşf edib, onu elm aləminə təqdim etmək də

əsil alimlikdir.

Bəs, əsil insan kimdir, nə üçün əsil insan olmaq çətinidir? İnsanlar üç həyat prinsipinə uyğun yaşayır. Bunlardan birincisi eqoistlik prinsipidir, hansı ki, insanın bütün fəaliyyəti öz şəxsi eqosuna xidmət edir. Cisim aləmi bu prinsipə uyğun mövcuddur.

İkinci prinsip eqosentrizm prinsipidir. Bu prinsipdə insanın bütün fəaliyyəti mərkəzdə özü olmaqla, onunla irsi və qan əlaqəsi olanlara xidmət edir. Heyvanlar aləmi bu prinsipə uyğun mövcuddur.

Üçüncü yaşam prinsipi alturizmdir. Bu prinsipə yaşayan insanın bütün fəaliyyəti onunla birbaşa bağlanmayan "başqalarına" - xalqa, millətə və bütün insanlığa xidmət etməkdir. Alturist olmaq insanlığın ən çətin problemlərindən biridir. Bütün dinlər, dedektiv kitablar, moralis filosoflar insanlara məhz əsil insan olmağı öyrədir. Buna baxmayaraq, çox az adam bu prinsipi rəhbər tutur. Məhz buna görə, Qarani-Kərimdə Allah-təala buyurur: "Bəzi insanlar heyvan, bəziləri ondan da rəzil vəziyyətdədir". Heyvan vəziyyətində olan tayfabazlar, yerlibazlar, qohumbazlar, ondan da rəzil olan narsistlər, eqoistlərdir.

Mənim bu kiçik məqaləmin böyük qəhrəmanı da məhz əsil alim və əsil insan kimi tanıdığım, Azərbaycanın görkəmli alimlərindən biri, siyasi əqidədaşım, əsil insan Eldar Məmmədbəyli haqqındadır. "Eldar" sözü Elçi mənasını verir. Adla insanın həyat yolu arasında mistik bir əlaqənin olması çoxdan məlumdur. Bəlkə də Eldar adı qoyulduğu andan Eldar müəllim el-obası, xalqı üçün yaşamaq yoluna düşmüşdür.

Haşiyə çıxım ki, tale elə gətirib, mən Azərbaycanın bir çox görkəmli alimləri - akademikləri, elmlər doktorları ilə şəxsən ünsiyyətdə olmuş, hətta onların bir çoxu ilə uzun müddət yaxından dostluq etmişəm və

indi də dostluğumuz davam edir. Bunların sırasında mərhum akademiklər - Eldar Salayev, Mithəd Abbsaov, Capay Sultanov, Xudu Məmmədov, Azad Mirzəcənzadə, Cəmil Əhmədov, bu gün də dostluğumu davam etdirdiyim Rafiq Əliyev, Muxtar İmanov, Şahbaz Muradov, eləcə də Tibb Universitetində mənə dərs vermiş, Azərbaycanı dünya tibb elmində çox sayda təmsil etmiş görkəmli akademik və elmlər doktorlarını nümunə kimi göstərə

Eldar Məmmədbəyli Gədəbəy rayonunda dünyaya göz açıb. Gədəbəy rayonu Azərbaycan ictimai və elmi fikrinə yüzlərlə görkəmli şəxsiyyət vermiş nadir rayonlardandır. Eldar müəllim də məhz Gədəbəydən çıxmış alimlərimizdənədir. Əslində, insanın kimliyi, xarakteri doğulub boya-başa çatdığı fiziki coğrafiya ilə sıx bağlıdır. Dağlıq rayonlarda yaşayan insanlar saflığı, səmimiyyəti, qüruru, mübarizliyi, haqq sevrəliyi, cəsarəti ilə başqa coğrafi şərtlərdə yaşayanlardan ciddi şəkildə fərqlənir. Bütün bu fərqlilikləri mən Eldar müəllimdə də müşahidə etmişəm.

bilərəm. Bu siyahıyı xeyli uzatmaq da olar. Onlarla ünsiyyətimdə Azərbaycan xalqına məxsus olduğuma görə, bir daha qürur duymuşam. Onlardan çox şey öyrənmişəm. Bir insan, bir siyasətçi kimi formalaşmağında, elmə olan marağında onların hər birinin bu və ya başqa dərəcədə payı olduğunu etiraf edir və bununla fəxr edirəm. Bu adamların hər biri yalnız əsil alim deyil, həm də əsil insanlardır. Hər biri millətimizi düşünən, dövlətçiliyimizin bu günü və gələcəyi ilə bağlı narahatçılıq keçirən, öz imkanları daxilində sosial neqativ hallara qarşı prinsiplial mövqe ortalığa qoyan, paralel olaraq öz ixtisas sahələrində Azərbaycan elmini dünyaya tanıtdırmaqda xüsusi xidmətləri olmuş alimlərimizdir. Eldar müəllim də bu sıraya aiddir.

Eldar Məmmədbəyli Gədəbəy rayonunda dünyaya göz açıb. Gədəbəy rayonu Azərbaycan ictimai və elmi fikrinə yüzlərlə görkəmli şəxsiyyət vermiş nadir rayonlardandır. Eldar müəllim də məhz Gədəbəydən çıxmış alimlərimizdən-

dir. Əslində, insanın kimliyi, xarakteri doğulub boya-başa çatdığı fiziki coğrafiya ilə sıx bağlıdır. Dağlıq rayonlarda yaşayan insanlar saflığı, səmimiyyəti, qüruru, mübarizliyi, haqq sevrəliyi, cəsarəti ilə başqa coğrafi şərtlərdə yaşayanlardan ciddi şəkildə fərqlənir. Bütün bu fərqlilikləri mən Eldar müəllimdə də müşahidə etmişəm.

Azərbaycanda demokratiya uğurunda apardığımız mübarizədə, elmimizin saflaşdırılması

edilən nadir alimlərimizdənədir. Eldar müəllimin əsas işlərinə üzvü kimya, neft kimyası, as-soimetrik sintez, antimikrob maddələrin sintezi və s. aiddir.

Eldar müəllimin elmi işləri "ilk dəfə olaraq" kateqoriyasına daxildir və dünya elmində bir çox "ilk dəfələrə" imza atmışdır. Eldar Məmmədbəylinin alim kimi nəticələri 660 elmi əsərdən (onlardan 12 müəlliflik şəhadətnaməsi, 5 patent, 4 monoqrafiya) ibarətdir. Onun əsərləri beynəlxalq elmi məcmələrdə dəfələrlə çap olunmuşdur. Eldar müəllim 3 elmlər doktoru, 9 fəlsəfə doktoru yetişdirmişdir. O, buna paralel olaraq, pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmuş, ölkənin bir çox təhsil ocaqlarında gənc nəslin yetişdirilməsində böyük xidmətləri olmuşdur.

Mən Eldar Məmmədbəyli Azərbaycan demokratiya, haqq-ədalət, Qarabağın işğaldan azad edilməsi, müəşqillik və süverenlik, ölkədə hüquqi və sosial dövlət, rifah cəmiyyəti uğrunda uzun illər çiyin-çiyinə mübarizə apardığımız vaxtlardan tanıyıram və onun bir dəfə də olsun öz vətəndaş mövqeyindən geri durmadığını, həmişə haqqın yanında olduğunun şahidi olmuşam. Odur ki, həmişə bu xüsusiyyətlərinə görə, ona qibtə etmişəm, həm də belə insanların az olmasına görə təəssüflənmişəm.

Eldar Məmmədbəyli artıq ömrünün 85-ci ilini yaşayır. Amma yaşının çoxluğuna baxmayaraq, o, gənclik eşqi ilə yaşamağa, yaratmağa, gənc nəsle nümunə olmağa davam edir. Eldar müəllim öz həyat təcürübsi ilə hər bir insanın qarşısında duran ən mühüm çətinliyi - əsil alim və əsil insan olmaq çətinliyini dəf edər bilmişdir və buna görə onu təbrik edir və gənclərimizi məhz Eldar müəllim kimi insanlarımızdan nümunə götürməyə çağırıram.

Akademik Zərifə Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzinin həkimi Əliyeva Tərlan Aydın qızı ilə bağlı "Hürriyyət" in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Müəyyən səbəblərdən adının çəkilməsini istəməyən xanım elmlər doktoru iddia edir ki, Tərlan Əliyeva hər iki gözünü şikəst edib.

Şikayətçi bildirir ki, 2022-ci ildə şəkər xəstəliyi ilə əlaqədar gözlərinin müayinə və müalicə olunması üçün Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevaya müraciət edib. O, məlum müraciəti əsasında akademik Zərifə Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzinə yönləndirilib. "Əsl faciə də məhz o zamandan başladı", - deyən xanımın sözlərinə görə, həkim Tərlan Əliyeva onu qəbul edərək bildirib:

"Bizim müəssisə TƏBİB-in təbəçiliyin-

"Qisas almaq üçün gözlərimi şikəst etdi"

Elmlər doktoru Milli Oftalmologiya Mərkəzinin həkimindən şikayətçidir

də deyil və burada sığorta yoxdur. Amma sol gözünüzdə katarakta var, onun üçün 800 manat, sol göz dibinizin əməliyyatı üçün isə 2500 manat ödəməli olacaqsınız. Bundan əlavə, İran istehsalı linzanın qiyməti 1 000 manat, Amerika istehsalı linza isə 2500 manatdır. Sizi qane edirsə, əməliyyat üçün vaxt seçək".

Şikayətçi deyir ki, Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevaya müraciətindən sonra Zərifə Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzinə göndərildiyini qarşı tərəfindi diqqətinə çatdırdıqda, o, çox sərt reaksiya verib: "Mən deyəndə ki, Mehriban xanımın xətti ilə gəlmişəm, Tərlan həkim "bizdə belə bir göndəriş yoxdur, gedə bilərsiniz", - dedi".

Bundan sonra o, Milli Oftalmologiya Mərkəzinin digər korpusunda yerləşən dəftərxanaya müraciət edərək, Birinci vitse-prezidentin Katibliyinin rəisi Altay Həsənovun imzası ilə 2022-ci ilin aprel ayında daxil olan göndəriş məktubunu taparaq, həkim Tərlan Əliyevaya təqdim edib. "Görünür, tələb etdiyim vəsaiti ödəmədiyim üçün həkim "qisasını" gözlərimdən alaraq, sol gözümü şikəst, sağ gözümü isə tamamilə kor etdi", - deyən elmlər doktoru bildirir ki, bundan sonra mediaya

"Mən deyəndə ki, Mehriban xanımın xətti ilə gəlmişəm, Tərlan həkim "bizdə belə bir göndəriş yoxdur, gedə bilərsiniz", - dedi"

müraciət etmək məcburiyyətində qalıb:

"“Kanal 24”-ün əməkdaşlarının müdaxiləsi nəticəsində baş həkim Aygün Məmmədbəyli çoxsaylı həkimlərdən ibarət konsilium (təşxis qoymaq və müalicə üsullarını müzakirə etmək üçün toplanan həkimlərin məsləhət şurası - red.) təşkil etdi. Konsilium üzvlərinin hər biri ayrı-ayrılıqda gözlərimi müayinə edərək, yekdilliklə "uğursuz əməliyyatın fəsadlarıdır" qənaətinə gəldilər. Buna baxmayaraq, baş həkim Aygün Məmmədbəyli Tərlan Əliyevanın etdiyi, cinayətə bərabər əməliyyatın üstünü ört-basdır etmək üçün 2 il-dir konsiliumun rəyini gizlədir. Hətta xəstəlik tarixçəsi (anket) xəstəxanadan "yoxa" çıxıb. Dəfələrlə baş həkimə müraciət etsəm də, konsiliumun cavabını, rəsmi rəyi ala bilmirəm".

Şikayətçi onu da iddia edir ki, Milli Oftalmologiya Mərkəzinin Şəkərli diabetin göz fəsadları və tor qışanın patologiyası şöbəsinin baş həkimi Aygün Məmmədbəyli və həkim Tərlan Əliyeva birləşib xəstələri soyurlar:

"Aygün Məmmədbəyli xəstəxanada bütün aparatlardan keçmək, bütün posadurlar, bütün əməliyyatlar üçün "taksa" qoyub, tibbi xidmətin növündən, dərəcəsindən asılı olaraq, 20 manatdan 3-4 min manatadək pul tələb olunur. Zərifə Əliyeva kimi görkəmli şəxsiyyətin, böyük alimin, Ulu Öndər Heydər Əliyevin sevimli, unudulmaz ömür-gün yoldaşının, Azərbaycana 44 günlük Vətən müharibəsinin Müzəf-

fər sərkərdəsi, cənab Prezident İlham Əliyev kimi dünya liderləri arasında xüsusi çəkisi, nüfuzlu yeri olan bir oğul bəxş edən ananın adını daşıyan göz xəstəlikləri institutundakı biabırçılıq, rüşvətxorluq, qanunların kobud şəkildə pozulması Zərifə xanımın müqəddəs ruhuna xəyanətdir".

Məsələ ilə bağlı Milli Oftalmologiya Mərkəzinin Şəkərli diabetin göz fəsadları və tor qışanın patologiyası şöbəsinin həkimi Tərlan Əliyeva ilə əlaqə saxlamağa çalışdıq. Tərlan xanım suallarımızı cavabsız qoydu.

Xəstəxananın Milli Oftalmologiya Mərkəzinin Şəkərli diabetin göz fəsadları və tor qışanın patologiyasının baş həkimi Aygün Məmmədbəyli isə bildirdi ki, şikayətçinin narazılıqlarından xəbəri var: "Yaxın günlərdə xanım burada olub, müayinədən keçib. Bir gözü zəifdir, o bri gözünün eynəklə 70% görməsi var. Ancaq eynək taxmaqdan imtina edir. Yenə də xanımı dəvət edirik ki, gəlib institutun baş orqanı olan konsiliumdan keçsin və əməkdaşlar bir daha ona nə lazımdırsa, hər şeyi izah etsinlər".

Aygün Məmmədbəyli sonda əməkdaşımıza daha ətraflı məlumat üçün rəsmi qaydada məktub göndərməli olduğumuzu bildirdi.

Hazırladı: Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Mövzunu diqqətdə saxlayacağıq. Aidiyyəti qurumların mövqeyini dərc etməyə çalışacağıq.

Sahibkarlar Qubanın icra başçısından şikayətçidir

"Bu adam yüzlərlə sahibkarın fəaliyyətinə maneə olaraq, onların tikinti obyektini tikmələrinin qarşısını alıb"

Quba şəhər sakini, sahibkar, layihəçi təşkilatın rəhbəri Habil Fərzəliyev tərəfindən "Hürriyyət" in redaksiyasına şikayət məktubu daxil olub. Quba Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Mahmudov İlqar Akif oğlundan narazılıq edən şikayətçinin məktubunu olduğu kimi dərc edirik:

"Mən, Habil Fərzəliyev, sizə Qubadan yazıram. Sahibkaram, layihəçi təşkilatın rəhbəriyəm. Tikinti obyektlərinə layihələr hazırlayıram.

Sizə Quba Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının fəaliyyətsizliyi barədə məlumat vermək istəyirəm. Qeyd edirəm ki, bu adam icra başçısı vəzifəsini tutduğu gündən indiyədək heç bir sahibkara qeyri-yaşayış məqsədli obyekt tikinisinə icazə verməyib. Əksinə, yüzlərlə sahibkarın fəaliyyətinə maneə olaraq, onların tikinti obyektini tikmələrinin qarşısını almışdır.

Bundan başqa, Prezidentin sərəncamı əsasında müayinədən keçmiş yüzlərlə obyektə tələb olunan istismara dair qərarı da vermir.

Daha sonra fərdi ev tikib, evlərinə köçüb yaşamaq istəyən 300-ə yaxın yerli sakinin evlərinə texniki pasportların verilməsinə qadağa qoymuşdur.

Sizi inandırırıram ki, bu yazdıqlarım həqiqət təşkil edir. Bütün sadaladıqlarım qanunsuz əməllər, özbaşnalıqlar və vəzifə səlahiyyətini aşma halları ilə müşahidə olunmaqdadır. Bu barədə daha geniş danışmaq və məlumat vermək imkanındayam".

Jalə FAMILQIZI

Redaksiyadan: Qarşı tərəfin mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Dövlət Gömrük Komitəsinin (DGK) Samir adlı əməkdaşı tərəfindən “Hurriyyet”in redaksiyasına şok faktlar daxil olub. Polkovnik-leytenant rütbəsi daşdığını bildirən DGK əməkdaşı müəyyən səbəblərdən hələ qəzetimizdə vəzifəsini və soyadını açıqlamağımızı istəmir. Onun məktubunu olduğu kimi dərc edirik:

Şahin Bağirov haqda şok iddialar

“Hörmətli redaksiya!

Dövlət Gömrük Komitəsi haqda o qədər doğru məlumat verirsiniz ki, biz gömrükçülər bunu həm bəyənirik, həm də təəccüblənirik ki, bu qədər real faktları belə dəqiqliklə haradan bilirsiniz? O Vüsal (Vüsal Səmədov - red.) qardaşımız da kimdirsə, o qədər real və doğru informasiya verir ki, sanki DGK-nın düz mərkəzində oturub.

Mən də DGK sədri Şahin Bağirovla müavini Bəhruz Quliyevin və digərlərinin virana qoyduqları gömrük sistemində baş verənlər haqda dəqiq bildiyim bir neçə faktı bölüşmək istərdim. Çünki, biz gömrükçülər artıq bezmişik və bu mühitdə işləmək mümkün deyil. Sizə ilk öncə Şahin Bağirov haqda məlumat verim:

Şahin Bağirov sədr təyin olunandan sonra etdiyi ilk iş, islahatlar adı altında, gömrük sistemini məhv etmək oldu. 2022-ci ilə qədər normal fəaliyyət göstərən bir sistemi “struktur dəyişikliyi” adı altında ağlar günə qoydu. Yaratdığı ARAS sistemi sanki bir oyuncaqdır və inanın ki, hazırda qaçaqmalçılar üçün ən münbit mühit deməkdir. Əslində, bu sistem məlumatların öncədən emalı hesabına yük və nəqliyyat vasitələrinin sürətli sərhəd keçidində və gömrük rəsmiləşdirilməsinin asanlaşdırılmasına yönəlsə də, bu gün demək olar ki, ancaq öz maraqlarının və elə bu maraqların üzərində qurulan fəaliyyətlərinin, bir növ süni intellekt hesabına sığortalanmasına və pərdələnməsinə qulluq edir...

“Qaçqınkom” sədrinin oğluna məxsus “Lüksus” gömrükdən nə üçün yoxlanılmadan keçib?

Mən Şahin Bağirova sual vermək istəyirəm. Cənab sədr, 05 may 2023-cü il tarixdə, sa-

Birinci qayda əməkdaşların işlədiyi sahəyə uyğun elektron formada test imtahanlarına cəlb olunmaqla və ikincisi isə müsahibə qaydasında. Müsahibə istisna hal kimi, DGK-da yüksək vəzifə tutan müəyyən rəhbər şəxslərə, o cümlədən baş idarə və idarə rəislərinə, onların müavinlərinə şamildir. Digər əməkdaşlar isə, qeyd etdiyim kimi, elektron qaydada yazılı test imtahanı vermək məcburiyyətindədirlər.

Sualım Şahin Bağirov və Bəhruz Quliyevədir. Sizin hər ikinizin sürücüsü funksiyasını yerinə yetirən, xidməti avtomatlaşınan idarə edən, lakin rəsmi iş yeri DGK-nın ştat cədvəlinə uyğun olaraq Baş Gömrük Mühafizə Xidmətinin mühafizəçilə-

Gömrükdə dövlətin milyonlarla Yaxud “tam şəffaf” işlədiyini iddia edən Şahin Bağirov qızıl stəkanı kimdən və nə məqsədlə hədiyyə alıb?..

at 19:27-də Balakən Gömrük İdarəsinin, Mazım qaragömrük postuna Gürcüstan Respublikasından gələn və quru sərhədlərimizin bağlı olduğunu üçün TIR üzərində yük qisminə də sərhəddi keçən, “Qaçqınkom” sədri Rövşən Rzayevin oğlu Şükürzadə Nurlan Rövşən oğluna məxsus “Lexus” markalı, 10-LO-500 dövlət nömrə nişanlı və içərisi İtalyanın, Milan şəhərindən gətirilən çox bahalı paltarlar, ayaqqabı və s. bahalı əşyalarla dolu olan avtomatın daxil olmuşdur. Siz öz növbənizdə, həmin yükə aid sənədləri tələb etmədən, gömrük rəsmiləşdirilməsini tam şəkildə həyata keçirmədən, dövlət büdcəsinə ödəniləcək vergi və rüsumları ödətirməkdən

yayıdırmaq, həmin vaxt Balakən Gömrük İdarəsinin rəisi olan Elçin Rüstəmov, vəzifə səlahiyyətlərini aşmaqla, vəzifənizdən sui-istifadə etməklə, bu “Lexus” markalı avtomatının təcili buraxılmasına dair nə üçün qeyri-qanuni göstəriş vermişdiniz? Bu adamın sırası vətəndaşdan nə kimi fərqli imtiyazı var ki, siz belə qanunazid bir göstəriş vermişdiniz? Başqa vaxt bizə deyirsiniz ki, mən qanunu pozmuram və vəzifəmdən sui-istifadə etmirəm? Bəs, bu faktın adı nədir, cənab sədr?! Deməli, özünü lazımlı olanda rahatca hər cür qanun pozuntusuna gedirsiniz!

Aidiyyəti hüquq-mühafizə orqanlarından xahiş edirəm ki, dediyim faktı araşdırsınlar, sərhəd

...Həmin cinayət əməlinə iştirak etmiş şəxslərin bir çoxunun adı siyahıdan çıxarılmış, ilkin verilmiş izahatlar isə Bəhruz Quliyev və onun himayəsində olan Anar Cahangirovun təzyiqləri altında dəyişdirilmişdir. Toplanmış bu materiallar məcburiyyət qarşısında qalaraq, sonradan hüquqi qiymət vermək üçün prokurorluğa göndərilmişdir. Lakin burada da bu iki şəxsin söyləri, əlaqələri sayəsində iş düzgün araşdırılmamış və bu oyunda “qurbanlıq” olaraq HNBĞİ-nin əməkdaşı olan və həmin vaxt KOB-da çalışan Gülər adlı xanım seçilmişdir...

həd keçmə tarixi, avtomatının nömrəsi və ad-soyad bəllidir. Bu məlumat sərhəd keçmə tarixi, saati ilə DGK-nın elektron məlumat bazasında, video-görüntülər isə arxivdə yoxlanıla bilər. Əlbəttə, bu təqdim etdiyim məlumatdan sonra həmin arxiv bazasını məhv etməsələr...

Diplomu olmayanlar gömrük sistemindən necə çalışır?

DGK sədri Şahin Bağirov, sədr müavini və Atestasiya Komissiyasının sədri olan Natiq Şirinov, Komitə sədrinin müavinləri Bəhruz Quliyev və Güloğlan Muradlı, sizlərin 2025-ci ilin sentyabr ayından “atestasiya” adı altında başlatdığınız və gömrükçülərin “soyqırımı” şousu olan prosesə də bir nəzər salağ. DGK-da qərar uyğun olaraq, atestasiya bu qaydada keçirilməlidir:

ri olan, ali təhsil diplomları belə, olmadan zabıt rütbəsi daşıyan Aftandili və Vüqar Mehdiyevi müsahibə qaydasında atestasiyadan niyə və nə cür keçirmisiniz? Məgər, onlar hansısa Baş idarə, İdarə rəisləri və ya onların müavinləridir ki, onlara müsahibə qaydasını təbiiq etməirsiniz?! Bunların hər ikisinin ali təhsilləri və diplomları olmadığı halda, xüsusi zabıt rütbəsi daşımaları qanun pozuntusu deyil? Əgər deyilsə, bəs DGK-da çalışan digər diplomları olmayan əməkdaşları niyə bu səbəbdən işdən azad etdiniz? Bunlar niyə digər gömrük əməkdaşları kimi, elektron test yolu ilə imtahan verməklə atestasiyaya cəlb olunmayıblar? Budur, sizin şəffaflığınız? Ürəyiniz istəyən, sizə lazım olan gömrükçülərə rütbə və vəzifə verirsiniz, atestasiyadan keçirirsiniz, bir sözlə, özünüzlə lazım olanda min oyundan çı-

xırsınız. Bəs niyə sizə uyğun olmayan, sizin “klan”ınızdan olmayan digər savadlı əməkdaşların başına oyun açırırsınız, işdən qovursunuz, təzyiqlər altında məcbur edirsiniz ki, ərizə yazıb işdən getsin və s? Bəndədən qorxmursunuz, heç olmasa Allahdan qorxun!

Şahin Bağirova qızıl stəkani kim və nə üçün bağışlayıb?

Şahin Bağirov, siz hər yerdə özünüzü təmiz, rüşvət almayan və şəffaf adam kimi qələmə verirsiniz. Bu Məlikməmməd nağıllarını sizi yaxşı tanımayan şəxslərin yanında danışa bilərsiniz, ancaq biz gömrükçülər sizi illərdir çox yaxşı,

Siz xaricdən ölkəyə gətirilən telefonlar və onların rəsmiləşdirilməsi barədə neqativ hallara toxunmuşdunuz. Təqdim edəcəyim bu faktı həm bir media mənsubu kimi araşdırın, həm də DTX bu işlə dərinə maraqlansın. Hal-hazırda qeyd edəcəyim və 2022-ci ildən bəri, bir neçə il ərzində davam edən qeyri-qanuni şəkildə xaricdən gətirilən telefonların gömrük rəsmiləşdirilməsi prosesi geniş ictimai resonans doğurmuşdur. Əlbəttə, bu məsələdə əsasən Bəhruz Quliyevin himayəsi altında olan HNBĞİ-nin rəisi Anar Cahangirov və müavinləri xüsusi rol oynayırdı. Bunların idarə etdiyi fəaliyyətə, demək olar ki, az qala bütün gömrük sistemi

Vəsaiti necə talan edilir...

“Qaçqınkom” sədri Rövşən Bağirovun oğluna məxsus “Lexus” gömrükdən nə üçün yoxlanılmadan keçib və içərisində nə olub?

hərtərəfli tanıyırsınız! Əks halda, 12 yanvar 2025-ci il tarixdə doğum gününüz, 60 illik yubileyiniz münasibətilə, istər sizdən əvvəlki rəhbərliyin vaxtında, istər də sizin vaxtınızda GENERAL olmaq arzusu ilə yaşayan, bunun üçün dəridən-qabıqdan çıxan, hamının yaxşı tanıdığı və məhz sizin vaxtınızda, sizin tərəfinizdən DGK-nın Baş Gömrük Mühafizə Xidmətinin rəisi təyin edilən, gömrükdən ümumiyyətlə anlayışı olmayan Mübariz Mustafayevdən dəyəri 10 000 manatdan çox olan, QIZIL STƏKANI hədiyyə olaraq qəbul etməzdiniz! Əslində, siz də demək olar ki, ona borclu qalmamısınız və Mübariz Mustafayevə “Toyota Highlander” markalı, 10 AF 101 nömrə nişanlı xidməti avtomatın təqdim etmisiniz və hal-hazırda da həmin nəqliyyat vasitəsindən istifadə edir.

Bu da bizim “tam şəffaf” və “dürüst” olan sədrimiz Şahin Bağirov!

“Sanki futbol oynayır, biri pas verir, digəri qol vurur...”

Bir-iki kəlmə də DGK sədrinin birinci müavini olan Bəhruz Quliyev və onun ən yaxın adamı, şəriyi sayılan HNBĞİ-nin rəisi Anar Cahangirov barədə bildirmək istərdim. Qeyd edim ki, bunlar tam başqa aləmdir. Sanki futbol oynayır, biri pas verir, digəri qol vurur...

Hörmətli Redaksiya!

cəlb olunmuşdur.

Azərbaycana qeyri-qanuni gətirilən əksər mobil telefon, planşet və s. bu qruplaşma tərəfindən qurulan böyük bir məxinasıya sxemində əsasən rəsmiləşdirilir. Bir müddət keçdikdən sonra bu məsələ aşkara çıxır və artıq cəmiyyətdə yayıldığı üçün, bu faktla bağlı DGK-da məcburən yarı-yarımçıq və qeyri-obyektiv araşdırma başlanmışdır. Həmin cinayət əməlinə iştirak etmiş şəxslərin bir çoxunun adı siyahıdan çıxarılıb, ilkin verilmiş izahatlar isə Bəhruz Quliyev və onun himayəsində olan Anar Cahangirovun təzyiqləri altında dəyişdirilmişdir. Toplanmış bu materiallar məcburiyyət qarşısında qalaraq, sonradan hüquqi qiymət verilmək üçün prokurorluğa göndərilmişdir. Lakin burada da bu iki şəxsin söyləri, əlaqələri sayəsində iş düzgün aparılmamış və bu oyunda “qurbanlıq” olaraq HNBĞİ-nin əməkdaşı olan və həmin vaxt KOB-da çalışan Gülər adlı xanım seçilmişdir.

İdxal olunan mobil telefonlar xarici ölkə vətəndaşlarını adına rəsmiləşdirilib...

Belə ki, DGK-da məcburi qaydada başlanılan ilkin araşdırma zamanı Gülər xaricdən gətirilən mobil telefonların əksəriyyətinin HNBĞİ-nin rəisi

Anar Cahangirovun şəxsi göstərişi əsasında, başqa-başqa xarici ölkə vətəndaşlarının, eləcə də xaricdən ölkəmizə qayıdan və özləri ilə telefon gətirməyən bir sıra Azərbaycan vətəndaşlarının adına rəsmiləşdirdiyini ilkin ifadəsində bildirir və bunu qeyd edir. Adlarına mobil telefon rəsmiləşdirilən xarici vətəndaşların əksəriyyəti Biləsuvar və Astara gömrüyündən keçən iranlı TIR sürücüləridir. Belə ki, onların xarici pasportlarının foto şəkilləri, qeyd etdiyim sxemə uyğun, əvvəlcədən rəsmiləşdirilmiş qaydada, o vaxt Cənub Ərazi Baş Gömrük İdarəsinin rəisi olmuş, hal-hazırda Xaçmaz Gömrük İdarəsinin rəisi və Bəhruz Quliyevin yerlisi, bu işdə müəyyən şəkildə ortaqlığı olan Pərviz Rəhimovun göstərişi ilə HNBĞİ-nin əməkdaşı olan Gülərə göndərilirdi...

Yeri gəlmişkən, Pərviz Rəhimov bu gün də, sərnəşin xəttinin bağlı olmasına baxmayaraq, Xaçmaz Gömrük İdarəsinin min oyundan çıxır. Sərhəddi keçən nəqliyyat vasitələrindən müəyyən bəhanələrlə sürücüləri incidərək gündəlik pul yığıdırır, Samur terminalında yerləşən TAM-da ağılasız neqativ hallar baş alıb gedir. Ən böyük və külli miqdarda vəsaitin toplandığı yer isə Xudat postundalı “Fud Siti”dir. İxrac olunan hər bir məhsuldan ayrıca pul yığılır və bu vəsaitin

...Adlarına mobil telefon rəsmiləşdirilən xarici vətəndaşların əksəriyyəti Biləsuvar və Astara gömrüyündən keçən iranlı TIR sürücüləridir. Belə ki, onların xarici pasportlarının foto şəkilləri, qeyd etdiyim sxemə uyğun, əvvəlcədən rəsmiləşdirilmiş qaydada, o vaxt Cənub Ərazi Baş Gömrük İdarəsinin rəisi olmuş, hal-hazırda Xaçmaz Gömrük İdarəsinin rəisi və Bəhruz Quliyevin yerlisi, bu işdə müəyyən şəkildə ortaqlığı olan Pərviz Rəhimovun göstərişi ilə HNBĞİ-nin əməkdaşı olan Gülərə göndərilirdi...

70-80%-i birbaşa həmin bu Pərviz Rəhimova çatır. Bunların hamısından şəxsən Şahin Bağirovun xəbəri var, lakin heç bir tədbir görmür.

Bundan əlavə, Voleybol Federasiyasına dəstək adı altında bütün gömrük idarələrində iş adamlarından külli miqdarda pul yığılır. Bu ianə ödənişini edən şirkətlərə və iş adamlarına gömrük sistemində “yaşıl işıq” yandırılır və onların xüsusi imtiyazları olur. Bunu sizə tam məsuliyyətimlə deyirəm və xahiş edirəm ki, DTX bu məsələləri araşdırsın.

DGK-nın Gülər adlı xanım əməkdaşı necə qurban verilir...

Bu telefon şəbəkəsi ifşa olunanda ilkin aparılmış araşdırma zamanı, Anar Cahangirovun göstərişi ilə o vaxt HNBĞİ-nin əməliyyat şöbəsinin rəisi, indi isə HNBĞİ-nin əməliyyat və təhqiqat idarəsinin rəis müavini və Anar Cahangirovun qara işlərini görənlərdən biri - Rəşad Bəşirli tərəfindən, artıq öz ifadəsini vermiş Gülərlə əlaqə saxlanılır və ondan təcili idarəyə gəlməsi və ilkin verdiyi izahatını dəyişərək, ordan Anar Cahangirovun adını çıxarması tələb edilir və buna nail olur. Bəhruz Quliyev və Anar Cahangirov söz verirlər ki, əgər Gülər ilkin izahatında qeyd etdiyi qeyri-qanuni yolla

ölkəyə gətirilən həmin telefonların bu qaydada rəsmiləşdirilməsinə dair göstərişi Anar Cahangirovun verdiyi haqda ifadəsini dəyişsə və onun adını ordan çıxarsa, bu məsələdə axıra kimi Gülərin arxasında duracaq, ona hər cür dəstək olacaqlar. Hətta Güləri təhdid edərək başa salırlar ki, bu iş qrup şəkilində məsələ kimi böyüsə, onun cəzası hamıdan ağır olacaq. Bunu dərk edən Gülər başqa çıxış yolu olmadığını anlayır. Çünki bu məsələdə çox ciddi pullar oynayırdı və əlbəttə, burda Gülərin də payına kifayət qədər vəsait düşdü-yündən, təqsiri və günahı öz boynuna götürür, izahatı dəyişir, Anar Cahangirovun və digər şəxslərin adını çıxarır. Aparılan araşdırmalardan sonra Gülər həbs olunur. Bildiyim qədər ilə bir müddət sonra himayəsində azyaşlı uşaq olduğu üçün Gülərin cəzası ev dustaqlığına dəyişdirilir.

Bəhruz Quliyevin və Anar Cahangirovun HNBĞİ-də belə cinayət xarakterli işlərin sayı hesabı yoxdur. DTX tərəfindən burda yoxlama aparılırsa, hər şey ortalığa çıxar! Bunu sizə tam əminliklə bildirirəm!”

“Hürriyyət”

Redaksiyadan: Yazıda adları qeyd olunan şəxslərin və qurumların mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

II Çeçenistan Respublikasının parlamenti öz tarixi adları olan (rus) kazak kəndlərinin adının dəyişdirilməsini təklif edir. Siz nəinki rusdilli əhalini qovmusunuz, indi onların yer adlarını da silirsiniz. Bu, bizim dövlətimizin tarixidir! Siz nə edirsiniz? Sizdən soruşuram!”.

Bunu bir neçə gün əvvəl Rusiyanın “qəssab general”larından biri, vaxtilə Çeçenistanda dinc əhalinin kütləvi qırğınına rəhbərlik etmiş və buna görə “Rusiya qəhrəmanı” adı almış Vladimir Şamanov bir neçə gün əvvəl Dumadakı çıxışında deyib.

Deputat mandatı daşıyan, lakin normalda hərbi cinayətkar kimi mühakimə olunmalı olan bu individ Çeçenistanın guya “rus kazakların tarixi torpaqlarının” adını dəyişməsinə hiddətlənib (Onun sözündən belə çıxır ki, Çeçenistan Rusiya kəndlərini işğal edib və onların adlarını dəyişib). Lakin Rusiyanın nəinki öz ərazisində, o cümlədən Krım başda olmaqla, işğal etdiyi digər ərazilərdə yerli xalqların tarixi yer adlarını dəyişməsinə, onları öz dogma dilindən, mədəniyyətindən məhrum etməsinə təbii ki, bu cür “generallar” görmürlər.

Çeçenistana başçılıq edən Ramzan Kadirov əlbəttə ki, öz vəzifəsindən və hətta bütün Rusiya müsəlmanlarının lideri olmaq iddiasından irəli gələrək, Şamanovun bu çıxışını cavab-

verənlərin, sonradan ona general-polkovnik rütbəsi və Duma deputatı mandatı verənin - Putinin adını çəkmir. Əksinə, ötən gün Putinin onu ad günü münasibətilə təbrik etməsilə öyünür. Deməli, belə çıxır ki, Kadirovun millət, vətən təəssübkeşliyi bir yere qədərdir. Ya da kökündən saxta və görüntü üçündür...

Şamanovun Çeçenistana və çeçenlərə qarşı çıxışını bir çox rusiyalı deputatlar, siyasətçilər, “Z-bloqerlər” və təbii ki, sırası ruslar can-başla dəstəkləyiblər. Bu, o deməkdir ki, çeçen, inquş, dağıstanlı, başqırd və s. Ukraynada mənfur “rus dünyası” üçün ötən maşınına göndərildəndə, oradan meyidi dönəndə, yaxud yaralı qayıdanda yaxşıdır, öz torpağında tarixi yer adını bərpa edəndə, yaxud öz milli varlığına, kökünə aid hansısa digər xırda addım atanda pisdır - xaindir,

Kadirov Kremlə meydan oxudu...

“Əclaf Şamanov, diz çöküb çeçen xalqından üzr istəməlisən!”

sız qoya bilməzdi. Lakin Kadirovun gözlənilən cavabı kifayət qədər sərt alındı və açıq ittihamlarla dolu oldu: “İndi Çeçenistan Respublikası Şelkovskaya və Naurskaya adlarını dəyişməyə başlayanda əclaf Şamanov səsinə ucaltdı. O, törətdiyi cinayətlərə görə hərbi məhkəməyə verilməlidir. O, çeçen xalqına qarşı ən qəddar general olub. Bu, həyasızcasına yalan və bu torpaqda yaşayan insanlara qarşı təhqirdir...”

Mən şəxsən sənə müraciət edərdim, Şamanov. Əgər “vətən-

pərvər” sözü sənə üçün boş ifadədən başqa bir şey deyilsə, özün kimi yoldaşlarını da topla və SVO zonasında ön cəbhəyə get. Görək nə qədər “bacarıqlısan”. Biz sənə mülki şəxslərə işgəncə verməklə topladığın “zəngin təcrübəni” yaxşı bilir. Ona görə də sənənin Dumada oturub “xalq müdafiəçisi” kimi çıxış etməyə mənavi haqqın yoxdur. Deputat mandatının, təmtəraqlı sözlərin arxasında gizlənməyi dayandır.

Sən müdafiəsiz çeçen qızının qatili Budanovu açıq müdafiə etdin. Bizim üçün o, əbədi

olaraq o dövrün vəhşiliklərinin və rüsvayçılığının simvolu olaraq qalacaq və indi sənənin adının onun adı ilə yanaşı dayanır. Sən diz çöküb çeçen xalqından dinc insanların qətlinə, talanlara və dağıntılara görə üzr istəməlisən!”.

Əslində, Kadirovun paylaşımının ən maraqlı və siyasi yüklü tərəfi sonradır: “Vəziyyəti dəyişdirmək üçün artıq gücün yoxdur - yalnız qəzəb və zəhərinə boşaltmaq cəhdi var. Sənənin sözlərin çeçen xalqının nailiyyətlərini ləğv etməyəcək”.

“Vəziyyəti dəyişmək gücün yoxdur” deyərək bu, Şamanovun timsalında rus “Z-ictimaiyyətinə”, imperiyaçılığına, şovinizminə, deməli, həm də Kremlə meydan oxumaq kimi görünür.

Lakin məsələnin absurd tərəfi budur ki, Kadirov bir tərəfdən məşhur bir rus generalını və deməli, həm də onun rəhbərlik etdiyi rus ordusunu çeçenlərə qarşı soyqırımda ittiham edir, lakin digər tərəfdən də onun öz çeçen silahlı birləşmələri həmin Şamanov kimi, hətta ondan da artıq qaniçən rus generallarının rəhbərliyi altında hazırda Ukraynaya qarşı işğalçılıq müharibəsində iştirak edir. Hansı ki, şama-

novların, budanovların başçılıq etdiyi rus ordusundan fərqli olaraq, işğala, soyqırıma məruz qalan Ukrayna xalqı Çeçenistana, çeçenlərə pis heç nə etməyiblər. Çeçenistandakı qırğınları Ukrayna ordusu və generalları yox, ruslar, rus generalları və onlara əmr verənlər törədib. Ancaq Kremlə xoş gəlmək üçün öz vətəni uğrunda canından keçmiş Dudaşev, Masxadov və digər çeçen rəhbərlərini “terrorçu” kimi qələmə verən Kadirovun adamları indi həmin işğalçı rus ordusunun tərkibində öz varlığını, torpaqlarını qoruyan ukraynalılara qarşı döyüşür.

Ümumiyyətlə, maraqlıdır, çeçenlərə qarşı təhqiramiz ifadə işlədən hansısa sırası rusiyalı, bloqeri və s. tutub cəzalandıran, kamera qarşısında üzr istədirən Kadirov özünün də dediyi kimi, çeçenləri sadəcə təhqir etmək deyil, onlara qarşı soyqırım törədən Şamanovu nədən indiyə qədər cəzalandırmayıb? Əksinə, bu gün Kadirov Şamanovla birgə eyni adı - “Rusiya qəhrəmanı” adını daşıyır və onların hər ikisinə bu adı Kreml verir. Eləcə də Şamanovun adını çəkən Kadirov bu generala əmr

ekstremistdir, terrorçudur!

Bu Kadirov-Şamanov qarşıdurması bir daha insani, əxlaqi, hüquqi və s. dəyərlərin Rusiyada nə dərəcədə deqradasiyaya uğradıldığını, ictimai mühitin “kəllə mayallaq” vəziyyətə gəldiyini təsdiqləyir. Ən əsası isə ölkədə milli məsələnin barıt çəliyini xatırlatdığını göstərir. İndi hamı birbirinə nifrət edir - rus çeçenə, dağıstanlıya, kalmıka, tatara, onlar da rusa. Artıq “Z-patriotlar” xeyli vaxtdır ki, durmadan çeçen hərbi birləşmələrinin özbaşınalığından gileylənir, bir gün onların Rusiyaya qarşı çevriləcəyinə, eləcə də digər xalqların onlara qoşulacağına dair xəbərdarlıqlar edirlər və buna görə Kreml, rus şovinizmini, qəddar millətçiliyini, imperiyaçılığını deyil, öz vətənlərində ikinci sort insana çevrilməyi yerli xalqları ittiham edirlər.

Və bütün bunlar sözsüz ki, Putin idarəçiliyinin əsəridir: hamını hamı ilə düşmən etmək, parçalamaq və bu yolla “idarə etmək”. Ancaq bununla çox da uzağa getmək olmaz və bu çanaq nə vaxtsa Rusiya imperiyaçılığının öz başında sınacaq!

Cəlal MƏMMƏDLİ

Aylardır susan DGK niyə indi “danışdı”?

“Hürriyyət” gömrükdəki qanunsuzluqları açıqladı, Gömrük Komitəsi fakt qarşısında qaldı...

Maraqlıdır ki, 20.08.2025-ci il tarixdə Biləsuvar gömrüyündən “əlini-qolunu sallayaraq” keçən bütün məhsulları və psixotrop maddələrlə bağlı düz 42 gün sonra - avqustun 30-da “Hürriyyət TV”-də açıqlanan faktlardan sonra Baş Prokurorluq və Dövlət Gömrük Komitəsi birgə bəyanat yaydılar...

Bu günlərdə “Hürriyyət TV”-nin efirində Dövlət Gömrük Komitəsinin (DGK) rəhbər şəxsləri ilə bağlı açıqlanan faktlar bu qurumda çoxlarının “kürkünə birə salıb”. Belə olmasaydı, Vüqar Tofigoqlunun aparıcılığı etdiyi verilişdən dərhal sonra, yeni bu gün səhər saatların iki qurum - Baş Prokurorluq və Dövlət Gömrük Komitəsi birgə bəyanatla çıxış etməzdilər.

Söhbət ondan gedir ki, bir aydan artıqdır baş verən qaçaqmalçılıq hadisəsi, daha dəqiq desək ölkəyə külli miqdarda bütün məhsulları və narkotik tərkibli psixotrop maddələr gətirilməsinin qarşısının alınmaması ilə bağlı məhz “Hürriyyət TV”-nin efirində açıqlanan faktlardan sonra hər şey “ortaya töküldü” və məlum olayla əlaqədar cinayət işi açıldığı və bir sıra vəzifəli şəxslərin həbs olunduğu bildirildi.

Öncə onu qeyd edək ki, sözügedən hadisə 20.08.2025-ci il tarixdə baş verib. Bu barədə “Hürriyyət”ə məlumat verən mənbə bildirir ki, Naxçıvan-Bakı istiqamətində hərəkət edən, sürücüsü Cəfər adlı İran vətəndaşı olan avtobus Biləsuvar Gömrük Məntəqəsindən keçərkən içərisində bazar dəyər təxminən 70 min manat olan 1050 blok bütün məhsulu, 200 min manat dəyərində müxtəlif dərmanlar, psixotrop maddələr aşkarlanıb. Lakin bu qaçaqmalçılıq faktı Biləsuvar Gömrük Məntəqəsinin rəhbərliyi və əməkdaşları tərəfindən gizlədilib, cəmiyyətə bu haqda hər hansı məlumat verilməyib.

Sadəcə, bu hadisədən 10 gün sonra - avqustun 30-da ölkə mediasında DGK-nın Biləsuvar Gömrük İdarəsi Əməliyyat və Təhqiqat Şöbəsinin rəisi Cəfərov Mahir

Sabir oğlunun vəzifəsindən azad olunduğu haqda xəbər yayıldı. M.Cəfərovun Dövlət Gömrük Komitəsinin sədri, general-leytenant Şahin Bağirov əmri ilə işdən uzaqlaşdırıldığı bildirilsə də, bunun səbəbi haqda heç bir informasiya verilmədi. Yalnız “Qafqazinfo” saytı öz mənbələrinə istinadən bildirdi ki, Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən Biləsuvar Gömrük İdarəsində keçirilmiş əməliyyat tədbirləri zamanı külli miqdarda qaçaqmal aşkar edilib və Mahir Cəfərov məhz bu səbəbdən vəzifədən çıxarılıb.

Maraqlıdır ki, 20.08.2025-ci il tarixdə Biləsuvar gömrüyündən “əlini-qolunu sallayaraq” keçən bütün məhsulları və psixotrop maddələrlə bağlı düz 42 gün sonra - avqustun 30-da “Hürriyyət TV”-də açıqlanan faktlardan sonra Baş Prokurorluq və Dövlət Gömrük Komitəsi birgə bəyanat yaydılar. Bu qurumların birgə açıqlamasında bildirilir ki, “istintaqla Dövlət Gömrük Komitəsinin Biləsuvar Gömrük İdarəsinin 1-ci şöbəsinin inspektoru Vüsal Hüseynov və həmin şöbəyə təhkim olunmuş “Azərterminalkompleks” Birliyinin inspektoru-kinoloqu Asif Hacımuradovun Etibar Hatəmli və İran İslam Respublikasının vətəndaşı Jafar Rezəyan ilə qabaqcadan əlbir olaraq öz qulluq mövqelərindən istifadə etməklə aralarındakı razılaşmaya uyğun sonuncunun İR-də əldə etdiyi ümumilikdə 400 min manat dəyərində dövlət qeydiyyatından keçməyən, o cümlədən tərkibində güclü təsir edən və psixotrop maddələr olan dərman vasitələrini və aksiz markasız bütün məmulatlarını gömrük nəzarətindən kənar keçirib Azərbaycan Respublikası ərazisində aidiyyəti şəxslərə təhvil verilməsini təmin etmələri nə əsaslı şübhələr müəyyən edilib”.

Əlavə olunur ki, toplanmış ilkin sübutlar əsasında Vüsal Hüseynov, Asif Hacımuradov, Jafar Rezəyan və Etibar Hatəmliyə müvafiq olaraq Cinayət Məcəlləsinin 200-1.2.2, 200-1.2.3 (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən külli miqdarda dərman vasitələrinin qanunsuz dövriyyəsi), 206.3.2 (qabaqcadan əlbir

olan bir qrup şəxs tərəfindən külli miqdarda qaçaqmalçılıq), 213-1.2.1, 213-1.2.3 (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən külli miqdarda aksiz markası ilə markalanmalı olan malları belə marka olmadan idxal etmə), 234.4.1, 234.4.3 (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən külli miqdarda psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsi), 240.3.2 (külli miqdarda güclü təsir edən maddələrin satış məqsədilə qanunsuz dövriyyəsi) və 308.2-ci (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmə ağır nəticələrə səbəb olduqda) maddələri ilə ittiham elan edilib.

“İstintaq orqanının vəsatəti və ibtidai araşdırmaya prosesual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatı əsasında Vüsal Hüseynov, Asif Hacımuradov və Etibar Hatəmli barəsində məhkəmənin qərarı ilə həbs, Jafar Rezəyan barəsində isə istintaq orqanının qərarı ilə həbslə bağlı olmayan digər qətimkan tədbiri seçilib”, - deyə sonda vurğulanır.

Maraqlıdır, niyə sözügedən cinayətlər əlaqədar faktlar “Hürriyyət TV”-də açıqlandıqdan, yeni hadisənin baş verməsindən təxminən ay yarım sonra Baş Prokurorluq və Dövlət Gömrük Komitəsi birgə bəyanatla çıxış etdilər? Üstəlik, bu açıqlamada bir sıra suallar hələ də açıq qalır. Məsələn, məlum qaçaqmalçılıq faktı ilə əlaqədar cinayət işi nə vaxt açılıb və yuxarıda adları qeyd olunan şəxslər hansı tarixdə həbs olunub və onları hansı müddətə azadlıqdan məhrum edilib?

Hər halda, birgə məlumatda bu suallara aydınlıq gətirilsə, daha yaxşı olardı. Yox, əgər “Hürriyyət TV”-də açıqlanan faktlardan sonra gecə ilə cinayət işi açaraq, adıçəkilən şəxsləri həbsə atıblarsa, bizim qurumların “operativliyinə” nə söz demək olar?!

“Hürriyyət”

Redaksiyadan: Mövzunu davam etdirəcəyik. Yazıda adları qeyd olunan şəxslərin və qurumların da mövqeyini dərc etməyə hazırıq.

Azərbaycan gömrükçülərinin daha bir “açığı” üzə çıxdı

Naxçıvan gömrüyündən maneəsiz keçən narkotik Türkiyədə ələ keçdi

Naxçıvandan Türkiyəyə aparılan külli miqdarda heroin Dilucu Gömrük Məntəqəsində ələ keçib. Hurriyyet.az Türkiyə KİV-lərinə istinadən xəbər verir ki, dəyəri 10 milyon TL (təqribən 410 min AZN) olan narkotik İğdır Dilucu Gömrük Mühafizə, Qaçaqmalçılıq və Kəşfiyyat Müdirliyi əməkdaşlarının keçirdiyi əməliyyat nəticəsində aşkar olunub.

Məlumatla əsasən, narkotiklər Azərbaycan Respublikasına məxsus 23-BM-910 / 75-ZA-119 dövlət nömrə nişanlı qoşqulu yük maşınının ehtiyat təkərində gizlədilibmiş. Rəsmi açıqlamaya əsasən, gömrükçülər tərəfindən yük avtomobilində aparılan risk analizi zamanı şübhəli maddə olduğu bilinib. Gömrük Mühafizə qrupları maşını rentgen müayinəsindən keçirildikdə içərisində şübhəli konsentrasiyalar aşkar edilib.

Daha sonra həmin əraziyə gətirilən “Narkotik detektoru” olan it də yük maşınına reaksiya verib və nəticədə ətraflı axtarış aparılıb. Bundan sonra yük maşınının ehtiyat təkərinin içərisində alüminium folqaya bükülmüş 5 ayrı çanta tapılıb. Çantalarda ümumi çəkisi 4,980 qram (təxminən 5 kiloqram) heroin olduğu müəyyən edilib.

Müsadirə edilən narkotiklərin hazırkı bazar dəyərinin təxminən 10 milyon 650 min türk lirası (təqribən 410 min AZN) olduğu təxmin edilir. Narkotikin İrandan gətirildiyi və Naxçıvan üzərindən Türkiyəyə keçirilməsinə cəhd olduğu bildirilir.

Məlum hadisədən sonra yük maşınının sürücüsü, xarici ölkə vətəndaşı (Azərbaycan vətəndaşları olduqları güman edilir - red.) A.M. və avtomobilin sahibi Z.İ. narkotik qaçaqmalçılığı ittihamı ilə saxlanılıb. Onlar məhkəmə tərəfindən tutularaq həbsxanaya göndərilib.

“Bu uğurlu əməliyyat Dilucu Gömrük Mühafizə qruplarının ölkəyə narkotik vasitələrin keçirilməsi cəhdlərinə qarşı yüksək həssaslığını bir daha nümayiş etdirdi”, - deyə rəsmi açıqlamada vurğulanır.

Rejissor dedikdə...

Qazax Dövlət Dram Teatrının baş rejissoru Musa Eyyubov - 65

Peşəkar teatr rejissoru olmaq yalnız səhnədə aktyorların harada duracağını, eləcə də nə zaman danışacağı məqamları onlara aşılmaq və ya demək deyil. Bu, həm də dərin estetik baxış, fəlsəfi düşüncə, psixoloji təhlil və yaradıcılıq axtarırları tələb edən mürəkkəb olduğu qədər də çoxşaxəli bir sənət növüdür.

İlk növbədə qeyd etmək lazımdır ki, səhnədə peşəkar teatr rejissorunun əsas xüsusiyyətlərindən biri kimi formalaşan bədii zövq və estetik duyum yüksək səviyyədə olmalı və yaradıcı kollektivlə yanaşı öz tamaşaçısının duyumunu da dərinlən hiss etməyi bacarmalıdır. Məhz bu baxımdan rejissorun əsəri səhnəyə qoyarkən estetik yanaşması daha dəqiq detallar üzərindən maraqla baxılmalıdır. Bu gün haqqında söhbət açacağım teatr rejissorlarından biri də Qazax Dövlət Dram Teatrının baş rejissoru, Respublikanın Əməkdar artisti Musa Eyyubovun yaradıcılıq axtarırlarından söhbət açmaqla bu kimi amilləri diqqətinizə çatdırmaqdan ibarətdir.

Musa Eyyub oğlu Eyyubov 1960-cı il aprel ayının 12-də Qazax şəhərində anadan olub. 1976-

reddin"də Nəsrəddin, Z. Abbasovun "Qərribə düşmənlər"də İlqar, Ə. Səmədinin "Ölüm hökmü"də Axund surətləri maraqla baxılan obrazları silsiləsinə daxildir.

1986-1988-ci illərdə Xalq teatrında rejissor, 1988-ci ildən başlayaraq Qazax Dövlət Dram Teatrında aktyor, musiqi hissə müdiri, sərəncamçı direktor, quru-

zun psixoloji motivasiyalarını və dramaturji funksiyasını dərinlən anlamalıdır. Hər bir tamaşaçıya yalnız yazı şəklində deyil, fərqli bucaqdan yanaşmaq qabiliyyəti əsas şərtləndir. Bu, klassik əsərlərə modern yanaşma, simvolizm, metateatr və ya interaktiv teatr kimi yanaşmalarla özünü göstərə bilər. Eləcə də rejissor həm aktyor, həm də dekorator, geyim üzrə dizay-

ner, işıqçı və səs mühəndisi ilə işləməli olur. Onların hamısını eyni bədii baxış altında birləşdirməyi bacarmalıdır. Məhz bu baxımdan rejissor, Əməkdar artist Musa Eyyubovun yaradıcılıq axtarırları daha dəqiq detallarla özünü göstərməklə dolğun vasitəli səhnə traktokalarında təqdim edilə bilər. Onun bir rejissor olaraq səhnə mizanlarında yanaşma tərzı hər bir obrazın daxili aləmi, emosional vəziyyəti, keçmişini və motivasiyalarını araşdırmaqla, aktyorların obrazı dolğun şəkildə inandırıcı formada yaratmalarına kömək etməklə daha dəqiqi ştrixlərlə özünü göstərməkdədir. Həmçinin qeyd etməliyəm ki, Musa Eyyubovun rejissor axtarırları klassik əsərlərə müsair baxış bucağından çıxış etməklə yanaşı zamanına adaptasiya olmaqla müəllif təxəyyülünün nəticəsi olaraq kənara çıxmamaq şərti ilə yeni fəlsəfi və sosial mesajları eləcə də mövcud dövrün sosial-siyasi problemlərini maraqlı detallarla şərh etməyi bacarır. Məhz onun bir peşəkar teatr rejissoru olmaqla yaradıcı düşüncəyə,

Qazax Dövlət Dram Teatrının səhnəsində quruluş vermiş olduğu səhnə əsərləri bir rejissorun səhnə prinsiplərindən xəbər verir.

Onun Qazax Dövlət Dram Teatrının səhnəsində quruluş verdiyi N. B. Vəzirovun "Dələduz", İ. Əfəndiyevin "Sən həmişə mənimləsən", Y. Əzimzadənin "Nəsrəddin", İ. Coşqunun "Çal, oyna" (Mingəçevir Dövlət Dram Teatrının səhnəsində), V. Səmədoğlunun "İntihar", Elçinin "Qatil", Cəhennəm sakinləri", F. Mustafanın "Neytral zona", Ə. Əmirlinin "Varlı qadın", O. Altunbayın "Gecə yarından keçəndə", H. Mirələmovun "Xəcalət", C. Qolsuorsinin "Birincilər və sonuncular", R. Ağayevin "Bir gecənin nağılı", Ə. Orucoğlunun "Sonuncu seriya", İ. Fəhminin "Son reportaj", H. Qasımlının "Akademik kürəkən" və digər tamaşaları təqdim edilən səhnə traktokası ilə yanaşı həm də tamaşanın bütövlüyünü, ritmini, psixoloji də-

sor əsərə bir bütöv fikir, bədii baxış bucağından yanaşmalıdır. Tamaşa yalnız səhnə epizodlarının ardıcılığı deyil, bir ideyanın, fəlsəfi və ya emosional xəttin bədii təqdimatında özünü doğrultmağı bacarmalıdır.

Bu baxımdan məhz onun quruluşlarında, rejissor traktokalarında səhnə yalnız fiziki sahə deyil, dramatik hadisələrin baş verdiyi psixoloji və simvolik məkan kimi də maraqla izlənilməkdədir. Onun səhnə quruluşları hər zaman həm funksional, həm estetik düşünməni təmin etməklə maraqla qarşılanır. Məhz Musa Eyyubovun bir rejissor olaraq səhnə yaradıcılığında hər tamaşanın öz daxili ritmi olur. Bununla da o, bir rejissor kimi bu ritmi düzgün qurmaqla tamaşaçının diqqət mərkəzinə saxlamaqla səhnədə baş verən hər hansı bir hadisənin emosional gərginliyini aktyor ifasında idarə edə bilər.

Onun rejissor traktokasında

cı ildə Ağstafa şəhər 2 sayılı tam orta məktəbi bitirib. 1976-cı ilin sentyabrından Azərbaycan Dövlət Milli Gənc Tamaşaçıları Teatrında rejissor köməkçisi kimi əmək fəaliyyətinə başlayıb. 1977-1984-cü illərdə Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində ali təhsil alıb. 1976-1986-cı illərdə Azərbaycan Dövlət Milli Gənc Tamaşaçıları Teatrında müxtəlif illərdə rejissor köməkçisi, truppa müdiri və aktyor kimi çalışıb. Onun Qazax Dövlət Dram Teatrının səhnəsində M. F. Axundzadənin "Molla İbrahimxəlil-kimyagər"də Məsədi Cəbbar, "Müsyö Jordan və dərviş məstəli şah"də Müsyö Jordan, Ə. B. Haqverdiyevin "Yeyərsən qaz ətini..."də Məsədi İman, C. Məmmədquluzadənin "Anamın kitabı"da Rüstəm bəy, S. S. Axundovun "Tamahkar"da Əliqulu, A. Şaiqin "Fitnə"də Bəhram şah, S. Rəhmanın "Əliqulu evlənin"də Azad, B. Vahabzadənin "Dar ağacı"da Babəkin teyfi, M. Hüseynin "İntizar"da Cəfər, Y. Əzimzadənin "Nəs-

luşçu rejissor və 2014-cü ildən isə Baş rejissor olaraq fəaliyyət göstərir.

2011-2013-cü illərdə regionda fəaliyyət göstərən "Türkel Tv"-nin "Yaradıcılıq" departamentinin rəhbəri vəzifəsində çalışıb. "Sənət zirvəsi", "Siluet", "Ağ-qara", "Şə-cərə" kimi maraqlı layihələrin müəllifi, aparıcısı və rejissoru olub. Bu dövrdə onun rejissorluğu ilə "Baharın sorağında" bədii televiziya, Xalq şairi Nəriman Həsənzadəyə həsr olunan "Mən əzəldən sizinkiyəm" adlı bədii-sənədli filmləri həmçinin bədii rəhbər kimi "Şaxta baba axtarışda", "Babanın nağılı" adlı filmlərini çəkmişdir.

O, 2013-cü ildə "Fəxri mədəniyyət işçisi", 2015-ci ildə isə "Əməkdar artist" fəxri adlarına, 2017-ci ildən isə müxtəlif illərdə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin mükafatına layiq görülüb.

Təbii ki, hər bir rejissor təkcə mətnin üzərində deyil, onun alt qatlarında gizlənən fikirlər, simvollar və fəlsəfi dəyərlər üzərində işləməyi bacarmalıdır. Hər bir obra-

zəngin bədii təxəyyülə və dərin dramaturji təhlil bacarığına malik olması sənətə təkcə yenilik gətirmir, həm də tamaşaçıda daha dərin düşüncələr doğurur. Əməkdar artist, rejissor Musa Eyyubovun

rinliyini və estetik keyfiyyətini təmin etməklə maraqla baxılan uğurlu quruluşları hesab edilir. Rejissor işi və səhnə quruluşlarından söhbət düşərkən Əməkdar artist Musa Eyyubov deyir: "Rejis-

tamaşaçı passiv müşahidəçi deyil, emosional iştirakçıya çevrilməklə hər bir tamaşanın fəlsəfi dərinliyini artırmaqdadır.

Anar Ərtoğrul Burcəliyev
Teatrşünas-tənqidçi

“Azadlığı vermirlər, azadlığı alırlar”

Şeyx Məhəmməd Xiyabani

Tehran hakimiyyəti şahlıq dövründə öz hamiləri olan İngiltərə və ABŞa itaətkar münasibət sərgiləyərkən, 1979-cu ildə şahlıq rejimi və onun hamilərinin xalqa, xüsusilə türklərə qarşı törətilən cinayətlərindən cana doyaaraq xalq ayağa durdu. Əhalinin əksər hissəsinin din-dar və savadsız olmasından istifadə edərək Rus (SSRİ) və Fransa imperialistləri inqilab hərəkatının başına mütərəqqi düşüncələri ilə ölkənin dini kontingenti içərisində fərqlənən türk Ayətulla Şəriətmədərini və fars Ayətulla Taleqanini gətirməklə inqilabın qələbəsinə təmin etdikdən sonra hakimiyyətə islam tarixində belə, nadir rast gəlinə biləcək Şər duhası olub, materialist Vladimir Ulyanovun (Leninin) islam çuluna bürünmüş siam ekizi olan Ruhulla Homeynini hakimiyyətə gətirə bildilər. Lakin, Homeyni əsas rəqibləri olan Şəriətmədəri və Taleqanini terror vasitəsilə aradan götürdükdən sonra, normal vətəndaş və insan hüquqlarının, azadlıq və demokratiyanın hansı üsul və vasitələrlə reallaşdırmaq üçün ölkədə hansı iqtisadi-ictimai quruluşun yaradılması barədə heç bir təsəvvürü olmayan, xalqı saxta dini ibarələrlə aldadaraq ölkə ərazisində yaşayan bütün millətlər, ilk növbədə ölkənin milli ərazisinin 90 faizinin sahibi olan türklər üçün İran İslam Respublikası adı ilə şahlıq rejimindən də dəfələrlə məşum bir cəhənnəm mexanizmi olan şovinist fars molla faşizmi quruluşu yaratdı.

Palanilərin şahlıq rejimi dövründə sənaye istehsalı demək olar ki, yox səviyyəsində idi. Ölkənin sənaye mallarına tələbat əsasən xarici ölkələrdən idxal olunan malların hesabına ödənilir, mövcud kiçik manufaktura sənayesi istehsalı vahidlərinin sayı çox az olmaqla bərabər, istehsalın texniki və texnoloji səviyyəsi də çox aşağı idi. Ölkədə kənd təsərrüfatı istehsalı da həm təşkilati, həm də texnoloji cəhətdən primitiv idi. Ölkənin ixracatının 80-90 faizini xam neft ixracı təşkil edirdi. 1 Molla rejimi qurulduqdan sonra mollalar ilk növbədə sənaye istehsalını stimullaşdırmaqla bu sahədə gözəçarpan nailiyyətlər əldə etdilər. Kənd təsərrüfatı istehsalına da əvvəlki rejimdən xeyli müsbət şərait yaradıldığından kənd təsərrüfatı sahəsində də canlanma yarandı. Vətəndaşların həyat şəraitinin yaxşılaşmasına səbəb olan bu iqtisadi-texniki inkişaf, mollaların bu proseslərlə yanaşı ölkənin ictimai həyatına təbii etdikləri mürəccə qaydalarla qarşı loyalyat münasibəti təmin etdiyindən, ümumilikdə ölkədə müəyyən ictimai sabitlik mövcud idi. Bu ictimai sabitliyi təmin edən amillərdən biri də İraqın bu ölkə ərazisindəki sərhəddə mübahisəli torpaqların mövcudluğu bəhanəsilə, əslində isə artıq iqtisadi, hərbi cəhətdən güclənmiş İraqın və iqtisadi, texniki cəhətdən inkişaf etməkdə olan Tehranın molla rejiminin inkişafını ləngitmək, zəiflətmək üçün Rusiya və Qərbin arasındakı mövqe savaşını idarə etmək üçün qurulan İran İslam Respublikası idi. Məharibə dayandırıldıqdan sonra hərbi sənayenin əhəmiyyətini dərk

Güney Azərbaycan Milli Hərəkatının İSTİQLAL BƏYANNAMƏSİ

edən mollalar Rusiya ilə işinşərək ölkənin bütün iqtisadi gücünü hərbi sənayenin inkişafına yönəltməklə bərabər, strateji karbohidrogen yataqları ilə zəngin olub, Qərbin nüfuz dairəsində olan ətrafındakı ərəb ölkələrində şilik ideologiyası əsasında hərbi qruplaşmalar yaradaraq həmin ölkələrin hakimiyyətləri ilə bu hərbi qruplaşmalar arasında davamlı silahlı toqquşmalar yaratmaqla ikibaşlı hədəf təqib edirdi.

Yeni, bu ərazilərdə Rusiyanın əsas rəqibi olan ABŞ və ümumilikdə Qərbin mövqeyini zəiflətməklə, əvəzinə Rusiyadan hərbi texnologiyalar alaraq ölkədə hərbi sənaye istehsalını genişləndirir, həm də ərəb ideologiyası olan sünnə əsaslı islama qarşı fars milli ideologiyası olan şiəliyin qonşu ərəb ölkələrində geniş yayılmasını təmin etməklə, həmin ölkələri hissə-hissə ilhaq edərək dünya güclərindən birinə çevrilməyi hədəfləyirdi. Bu prosesləri diqqətlə izləyən Rusiya, Çin, Avropa Birliyi, Böyük Britaniya, ABŞ, Hindistan kimi ölkələr Tehranın 100 ildən bəri ölkənin həm milli ərazisinin sahibi, həm də əhalisinin 60 faizindən çoxunu təşkil edən türkləri əsarət altında saxlayıb, nəinki beynəlxalq insan, vətəndaş, milli hüquq normalarını vəhşicəsinə pozan şovinist fars faşizminin törətdiyi cinayətlərə, qətləmlərə türk düşmənciliyi üzündən susqunluq, biganəlik nümayiş etdirir, hətta ABŞ, Böyük Britaniya və başqa Avropa dövlətləri özlərinin mənafələrinə zidd, təhlükə olan 2 əməllərinə biganə qalırdı. Avropa və ABŞ Tehran rejiminin nüvə silahı əldə etməsinə son dərəcədə yaxınlaşdıqda, başına soyuq su tökülmüş adamın ayıldığını kimi, ayıldılar. Tehranın yaradılıb, silahlandırıldığı Həmasın Fələstində hakimiyyəti ələ aldıqdan sonra İsrailə qəfil, qanlı hücumu, bu ərazidə hadisələrin sonrakı inkişafı, Qüdsü ələ keçirməklə İraqda, Yəməndə, Livanda, Liviyadakı Tehranın hərbi qüvvələrinin perspektiv hədəflərini ortaya qoymuş oldu. Artıq Tehran rejiminə qarşı əsaslı təcili tədbir görülməməsi Avropa və ABŞ-ın Orta Şərqdən qovulması demək

idi. Həm də ABŞ və İsrailin Tehran rejimi və onun uzantılarına Həmas, Hizbullah, Husilər və s. qarşı əks tədbir görməsi üçün Həmasın və digər qruplaşmaların İsrailə etdikləri quldur hücumları kimi, beynəlxalq hüquqa uyğun faktiki əsaslar var idi.

1979-cu ildə xalq ayağa durub, şahlıq rejiminə qarşı üsyan etməyə məcbur edən əsas amil rejimin xalqa yaşatdığı ağır həyat tərz, məmur özbaşınalığı idisə, bu gün molla rejiminin xalqa orta əsrlərdə Avropada xristian keşişlərin əhaliyə tətbiq etdiyi inkvizisiyanı, ölkədə yaratdıqları islam çulunda tətbiq etməsidir. Üstəlik ölkənin yeraltı, yerüstü sərvətlərinin talanıb qonşu ərəb dövlətlərində iri hərbi dəstələr yaradaraq həmin ölkələrdə daim hərbi toqquşmalara sərf edilməsi, bir hissəsinin də yüksək vəzifə tutan SEPAH və Ayətullaların yaxınlarının xarici ölkələrə daşıyaraq orada özlərinə firavan həyat qurmasına sərf edilir. Tehranın təkə Suriyada Bəşər Əsəd rejiminin ayaqda qalması üçün ildə 8 (sekkiz) milyard ABŞ dolları xərcləyərək daim hərbi toqquşmalarda Tehranın qonşu hissələrinə çəkdiyi xərcləri və insan itkilərini nəzərə alsaq mollaların xalqı dilənçi halına salmasının səbəbləri aydın olur.

Artıq rejimin mövcudluq potensialı bitmək üzrədir. Çünki, o özünün əsil məqsədini, yəni, bütün dünya nizamını, bəşəriyyətin bütün dövlət, millət, insan və vətəndaşlıq hüquqlarını vəhşicəsinə tapdalaşdırmaqla şovinist fars milli faşizminin, dünya ağalığının iddaçılarından birinə çevirməyin, əsas və dəyişməz məqsədi olduğunu sübut edib. Bu məqsədini isə dünyanın iki ən müdhiş anti-bəşəri rejimi olan Rus və Çin imperializminin iqtisadi, hərbi, diplomatik resurslarından sui istifadə etməklə reallaşdırır. Eynilə ermənilərin xristianlıq şüarı ilə xristian ölkələrinin resurslarından istifadə edərək türk torpağında özünə dövlət quraraq, 3 xristian ölkələrinin köməyi ilə ərazilərini türk milli əraziləri hesabına genişləndirdiyi və bu məqsədi daim təqib etdiyi kimi. Fars və erməninin bu məsələ

lərdə siam ekizi olması özünü bu məsələnin başqa cəhətində də biruzə verir. Belə ki, farslar xristian ingilis dövlətinin himayəsi və köməyi ilə türk milli ərazisində fars dövləti yaratdıqdan sonra, türkün yeraltı, yerüstü sərvətlərindən iqtisadi, canlı qüvvəsindən savaş materialı kimi istifadə edir. Müsəlman çuluna bürünən fars şovinizmi türk əhalinin zəhnini şiə məzhəbi ilə qandallayaraq ərəblərə qarşı müharibədə müsəlman ərəblə, müsəlman türkü bir-birinə «məzhəb savaş» bəhanəsilə qırdırması və bu məqsədlə xristian Rusiyanın hərbi texnika və texnoloji layihələr vasitəsilə yardımından istifadə etməsi kimi, eynilə xristian dövlətlərinin ermənilərdən türklərə qarşı mübarizə üçün istifadə etdiyi zaman, «müsəlman fars» rejiminin iqtisadi, hərbi və s. resurslarından istifadə edirlər. Bütün bunlar bir daha onu sübut edir ki, dünyadakı mübarizə heç də ideologiyaların qələbəsi uğrunda deyil, güclü millətlərin zəif millətlər üzərində hökmürlüklü, onları ədalətsiz istismar edərək, başqa millətlərin səfil, bədbəxt həyatı hesabına, özlərinə firavan, xoşbəxt həyat təmin etməsi uğrunda gedir.

Bu gün İran adlandırılan Qacar yurdunun daxilində və ona yaxın-uzaq beynəlxalq müstəvidə Tehranın molla faşizminə son qoyulması prosesini artıq başlanmışdır. ABŞ-ın bədnam 54 illik şahlıq rejiminin törəməsi olan Rza Palanini hakimiyyətə gətirmək arzusu baş tutan məsələ deyil. Birincisi, bunu bu ölkənin əsas sahibi və çoxluğu olan türklər, nə belucilər, ərəblər, hətta kürdlər belə istəmir. İkincisi, molla rejimi çökdükdə türk torpaqlarında türklərin Qacar yurdunda, ən azı Güney Azərbaycanda türk dövlətinin qurulması qaçılmaz məsələdir. Çünki, bu gün beynəlxalq şərait 1925-ci ildəki, nə də 1979-cu ildəki şərait olmadığı kimi, ölkə daxilindəki türk əhali də nə din nağıllarına, nə də irançılıq uydurmalarına inanacaq əhali deyil. Üstəlik Türkiyə, Azərbaycan Respublikası, Türkmənistan öz soydaşlarını təkrarən yad millətlərin əsarətinə düşməsinə göz yummayacağı bellidir və buna zəruri olan hər bir hərbi,

iqtisadi, diplomatik və s. gücü mövcuddur.

Buna görə də 100 ildən bəri ingilislərin bilavasitə himayəsi və köməyi ilə türk Qacar yurdunda hərbi çevriliş yolu ilə hakimiyyətə yiyələnib, 54 il şovinist fars 4 şahlıq rejimi, 46 il isə fars şovinist molla faşizmi quruluşu vasitəsilə, bu gün İran adlandırılan türk milli ərazisində yaşayan azsaylı xalqlarla yanaşı, ölkənin 90 milyonluq əhalisinin 60 faizindən çoxunu təşkil edən aborigen türk millətinə qarşı daim, son dərəcədə vəhşi soyqırım və assimilyasiya prosesini aparan Tehran hökumətinin törətdikləri irimiqyaslı cinayətlərinin nəticəsi olaraq vətənlərindən didərgin salınıb bütün dünyaya səpələnmiş Güney Azərbaycanlılar son 30-35 ildə haqlı olaraq Güney Azərbaycan türklərinin milli azadlıq mübarizəsinin simvoluna çevrilmiş doktor Mahmudəli Çohrehaninin rəhbərliyi ilə yaradılmış Güney Azərbaycan Milli hərəkatının qarşıya qoyduğu məqsədlər, yəni, Güney Azərbaycanın tarixi ərazilərində müstəqil, bu ərazilərdə yaşayan başqa azsaylı millətlərin nümayəndələri də daxil olmaqla vətəndaşların BMT-nin qəbul etdiyi, dünyada bu günə mövcud olan bütün insan və vətəndaş hüquqları və azadlıqlarının səviyyəsindən daha yüksək və mükəmməl təmin edərək qoruyan modern, demokratik dövlətin qurulmasını, vətəndaşların fikir, vicdan və s. azadlıqlarının Güney Azərbaycan dövləti üçün hazırlanan Anayasada tanınması ilə bitmir. Bu azadlıqlarla birlikdə Güney Azərbaycan dövlətinin iqtisadi sisteminə də öz mövcudluğunu təmin etmək üçün ona gəlir gətirən kapitalı olmayan hər bir vətəndaşa, onun mövcudluğunun təminatı üçün ona zəruri miqdarda gəlir gətirən kapital ilə və hər bir yetkinlik yaşına çatan vətəndaşın sahibkarlıq ilə məşğul olması üçün kapitalı olmadıqda onun da qeyd-şərtsiz, əvəzi ödənilmədən başlanğıc (start) kapitalı ilə təmin edilməsini nəzərdə tutan mexanizmlər təsbit edilib. Bunlardan əlavə hər hansı səbəbdən müflis olmuş vətəndaşların azad sahibkarlıq prosesinə qayıda bilməsi üçün onlara və ölkə üçün strateji əhəmiyyəti olan istehsal sahələrinə kapital qoyan iri sahibkarların prosesini başa çatdırılması üçün vəsaiti çatmadıqda dövlətin onlara da güzəştli şərtlərlə, faizsiz borc (kredit) verməsi, yaxud dövlətin vəsaiti hesabına şərikli olaraq prosesin başa çatdırılmasını nəzərdə tutan iqtisadi mexanizmlər də təsbit edilmişdir. Hazırda Güney Azərbaycan Məşvərət Şurasının yaratdığı komissiyalarda Anayasanın layihəsinin və Güney Azərbaycanın Hökumətinin mühacirətdə fəaliyyətinin təmin edilməsi üçün zəruri olan orqanlarının yaradılaraq, əməkdaşlarının kompleksləşdirilməsi üçün zəruri işlər aparılmaqdadır. 5 Günaydın, Güneyli-Quzeyli birləşməyə doğru ilk addımlarını atan Azərbaycan və bütövləşməyə can atan böyük türk milləti.

Təqdim etdi: Şapur QASİMİ

İnsan həyatında elə anlar, elə illər olur ki, onların izi zamanın axarında silinmir, əksinə, illər keçdikcə daha da dərinləşir. Bu anlar, bu illər yaddaşın ən gizli qatlarında yaşayır, zaman-zaman xatırlanır, bir musiqi sədası kimi ruhumuza toxunur. Üstündən illər ötüb keçsə də, onların qoxusu, səsi, rəngi dəyişmir - sanki zamanın özü belə o xatirələrə ehtiramla yanaşır.

Hər birimizin keçdiyi məktəb illəri də bax, məhz belədir - unudulmaz, silinməz, yaddaşımıza əbədi həkk olunmuş illər. Məktəb illəri yalnız təhsil deyil, həm də ilk dostluqların, ilk sevinclərin, ilk xəyal qırıqlıqlarının, ilk qələbələrin mərasimidir. Hər səhər məktəbə geden yolda, hər dərs saatında, hər zəng səsinə bir ömürlük iz gizlənir.

Hər ilin sentyabr ayı gələndə içimizdə qərribə bir sevinc oyanır. Bu sevincin ən parlaq ulduzları isə məktəb yaşlı uşaqlardır. Onların gözlərindəki işıq, ürəklərindəki həyəcan səbəbsiz deyil - çünki sentyabr ayı yeni dərs ilinin başlanğıcıdır, bilik yolunun yenidən açılan qapısıdır. Bu ayla birlikdə çalınan ilk zəng, sanki illərin sükutunu pozur, məktəbin divarlarını yenidən canlandırır. Doğma məktəb uşaqları yenidən qoynuna alır, onları tanış sükutuna, tanış səs-küyünə, tanış qoxusuna bürüyür.

Yeni tanış dəhlizlər, sanki illərin dostu kimi bizi salamlayır. Sınıf otaqları, bir zamanlar yazılan xatirələrin səhnəsi kimi yenidən açılır. Sevimli müəllimlər, illərin içindən çıxıb gəlmiş mələklər kimi qarşılayır bizi. Darıxdığımız zəng səsləri, sanki bir musiqi kimi ruhumuza toxunur, bizi keçmişin qucağına çəkir.

Məktəb illəri - ömrümüzün ən mehriban, ən əziz, ən qayğısız illəri. Bu illər, sanki zamanın içində donmuş bir bahar kimidir. Hər səhər məktəbə geden yolda, hər dərs saatında, hər fasilədə bir ömürlük sevgi, bir ömürlük xatirə gizlənir. Bu illər, ruhumuzun ən saf, ən təmiz, ən uşaq halıdır.

Çox erkən - altı yaşımızdan - ilk dəfə ayaq basdığımız, yetkinlik yaşımıza qədər addım-addım keçdiyimiz orta məktəb illəri, ömrümüzün qızıl səhifələridir. Bu illər, sanki zamanın içində parlayan bir kitabdır - hər səhifəsində bir uşaq gülüşü, bir müəllim baxışı, bir sınıf sükutu yazılıb. Hər səhər çalınan zəng, yalnız dərsə çağırırdı bizi - o, gələcəyə çalınan bir ümid zəngi idi. Hər zəng, xoşbəxt bir ömrün başlanğıcına vurulan ritm, bir ömür boyu eşidəcəyimiz daxili musiqi idi.

Bütün həyatımız boyu xatırlayacağımız əziz və doğma müəllimlərimiz - onlar yalnız bizə dərs keçmədilər, həm də ruhumuza toxundular. Onların baxışında mərhəmət, sözlərində hikmət, susqunluqlarında dua vardı. Onlar bizim ilk yol göstərənlerimiz, ilk ruh tərbiyəçilərimiz oldular.

Hər gün dalaşib barışdığımız, birgə güldüyümüz, birgə ağladığımız, birgə dərs oxuduğumuz sınıf yoldaşlarımız - onlar bizim ilk dostlarımız, ilk sirdaşlarımız, ilk həyat yoldaşlarımız idilər. Bu münasibətlər, bu xatirələr, zamanın sınağından keçib şiriniyi itirməyən, illər ötsə də dadı damaqda qalan xatirələrdir.

"A"-dan başlanan yol...

rələrdir. Onlar ömrümüzün içində bir bağça kimi qalır - hər gülündə bir uşaq gülüşü, hər yarpağında bir məktəb səhəri gizlənir.

Bizə birinci "A" hərfini öyrədən ilk müəllimimizg Axı sizi necə unutmaq olar? Bu sətirləri yazdıqca, o günlərin qoxusu gəlir burnuma, o sınıf otağının işığı düşür gözlerimə. Sanki zamanın içindən bir pəncərə açılır və biz o pəncərədən keçib yenidən altı yaşımıza qayıdırıq.

Adi bir qələmi düz tutmağı bacarmadığımız, ağ dəftər vərəqəsində haradan başlayıb harada bitirməyi bilmədiyimiz o ilk günlərdə, səbrlə, təmkinlə, bir mələk kimi köməyimizə çatan nurlu varlıq - ilk müəllimimiz. Onun əlləri qələmi bizim barmaqlarımıza yerləşdirirdi, sanki gələcəyin sözlərini yazmaq üçün bizi hazırlayırdı. Onun baxışında bir ana şefqəti, bir ata qətiyyəti, bir peyğəmbər səbrini görürdük.

Sonra seyrinə düşdüyümüz "Əlifba" kitabı - hər səhifəsi bir sirr, hər hərfi bir möcüzə idi. O kitabın içində biz yalnız yazmağı öyrənmirdik, həm də dünyanı tanıyırdıq. Öyrəndiyimiz ilk şeir, sanki dilimizin ilk duası idi. Qara lövhədə təbaşirlə yazdığımız ilk rəqəm - bizə kainatın nizamını göstərən ilk işarə idi. O lövhə bizim üçün bir səhnə idi, biz isə o səhnədə ilk dəfə öz adımızı yazmağa çalışan aktyorlar.

Gündəliyimizə müəllimimizin ilk xətti ilə yazdığı ilk qiymət - sanki bir ömürlük pasport idi. O qiymət, yalnız bir rəqəm deyildi, o bizim ilk uğurumuz, ilk tanınmağımız, ilk "sən bacarırsan" mesajı idi. Sanki böyük yolun başlanğıcında bizə dünyanı bağışlayırdılar - bir qələm, bir dəftər, bir müəllim və bir sevgi ilə.

İllər necə gəlir, necə keçir - bəzən zamanın axışını hiss etmədən yaşayırıq. Hər gün qədəm qoyduğumuz məktəb, zamanla bizim üçün sadəcə bir bina deyil, istidogma bir ocağa çevrilir. O ocaqda biz yalnız biliklə deyil, sevgi ilə, qayğı ilə, xatirələrlə qızınıq. Hər səhər açılan qapı, hər gün eşidilən zəng, hər fasilədə səslənən gülüş - bunlar bir ömrün içində toxunan

naxışlardır.

Bir də baxırıq ki, dünyə kimi çantasını məktəbə güclə gətirən biz şagirdlər artıq müstəqil həyatın astanasındayıq. Məzunluq. Həm inanırıq, həm də inana bilmirik. Sanki zaman bir səhifəni çevirdi, biz isə o səhifənin son cümləsində dayanmışıq. Gözlerimizdə sevinc, üreyimizdə kədər, əllərimizdə xatirələr.

Son zəng - həm sevincli, həm də kədərli dəqiqələr. O zəng, bir dövrün bağlanması, bir yeni yolun başlanğıcıdır. On-on bir il hər gün qədəm qoyduğun bu doğma ocaqdan ayrılmaq - bu, yalnız bir ayrılıq deyil, bu, bir mərasimdir. Ruhun bir hissəsi orada qalır, bir hissəsi yola çıxır.

Hələ hər gün ehtiramla salamladığımız, əsl ata-ana qayğısı gördüyümüz müəllimlərimizg Onların baxışları, sözləri, susqunluqları - hamısı bir dua kimi üreyimizə köçür. Onların xeyir-duaları, sanki görünməz bir işıq kimi həyat yollarımızda bizi müşayiət edir. Bizə yalnız bilik vermədilər, həm də ruh verdilər. Onlar bizim ilk yol yoldaşlarımız, ilk dua sahiblərimiz oldular.

Bir dahi necə də gözəl deyib: "Valideynlərimiz bizi dünyaya gətirir, müəllimlərimiz isə yerdən göyə qaldırır". Bu sözlər, sadəcə bir aforizm deyil - bir ömrün fəlsəfəsidir. Müəllimlik, yalnız bir peşə deyil, bir yüksəliş mərasimidir. Müəllim, insanın ruhunu yerdən qaldırıb göyün ümidinə çevirən şəxsdir.

Ailəmizin böyüyü - babam Asif müəllim də bu şərəfli peşənin sahibi olmuşdur. İndi təqaüddədir, lakin onun adı hələ də məktəb dəhlizlərində, sınıf otaqlarında, yaddaşlarda yaşayır. Uzun illər kəndimizdə, mənim də təhsil aldığı doğma məktəbdə müəllim kimi çalışmış, sonra isə direktor kimi fəaliyyət göstərmişdir. Onun səsi, baxışı, qərarları bu məktəbin divarlarına hopmuşdur. O məktəb, sadəcə bir təhsil ocağı deyil - babamın ruhunun, zəhmətinin, sevgisinin toxunduğu bir məkandır.

Məktəbimiz birinci Qarabağ müharibəsinin şəhidi Aydın Həsə-

novun adını daşıyır. Bu ad, yalnız bir lövhədə yazılmayıb - o, məktəbin hər daşında, hər dərsində, hər xatirəsində yaşayır. Və bu müqəddəs təşəbbüs, təbii ki, əziz babamın üreyindən doğmuşdur. O, yalnız müəllim deyil, həm də yaddaşın qoruyucusu, şəhidin adını yaşadan bir ruh daşıyıcısıdır.

Müəllim kimi ona həmişə böyük hörmət görmüşəm. Onun yanında olmaq, onunla bir məktəbdə oxumaq, onun adını daşıyan bir ailənin üzvü olmaq - bu, mənim üçün bir fəxr, bir dua, bir mirasdır. Babamın müəllimliyini, mənim ruhumda bir işıq kimi yanır - hər dəfə yazı yazanda, hər dəfə xatirə danışanda, o işıq mənim sözlərimə düşür.

gBu gün yeni dərs ili başlanır. Sentyabrın sükutunu pozan o ilk zəng, yüz minlərlə məktəb yaşlı fidan - şagird üçün bir çağırış, bir başlanğıc, bir ümid işarəsidir. Bu zəng, yalnız məktəb divarlarında səslənmir - o, bütün ölkənin ruhunda çalınır. Bu zəng, eyni zamanda çoxminli müəllimlər ordusu üçün, qayğıkeş valideynlər üçün, hər bir ev, hər bir ailə üçün səslənir. Axı, bu zəngi intizarla gözləməyən bir ev, bir ailə yoxdur. Bu zəng, bir xalqın sabaha olan inamının səsi, bir millətin gələcəyə yazdığı musiqidir.

Bu zəng - adi zəng deyil, özü bir mərasimdir. Milyonlarla üreyi ehtizaza gətirən, anları coşduran, sevinçə qovuşduran bir səsdir. O, təkəcə dərsə çağırırmı - o, bizi birliyə, xatirəyə, gələcəyə çağırır. Hər çalınan zəng, bir ömrün yeni səhifəsini açır. Hər zəng, bir müəllimin duası, bir valideynin arzusu, bir şagirdin xəyalıdır.

Bu gün məktəblər yenidən nəfəs alır, dəhlizlər yenidən gülüşlə dolur, lövhələr yenidən yazı ilə bəzənir. Bu gün, məktəb yalnız bir bina deyil - bir xalqın ruhunun yenidən doğulduğu məkandır.

Lap elə dünənə kimi sakitlikdən bezən, uşaqların sevinc dolu hayküyündən uzaq düşən məktəblər bu gündən yenidən canlanır, qaynar qazana bənzəyir. Dəhlizlərdəki sükut yerini gülüşlərə, ayaq səslə-

rinə, zəngin ritminə verir. Məktəblər, sınıf otaqları, lövhələr, partalar - hamısı gələcəyimizin sabahı olan fidanları yenidən qoynuna alır. Bu ocaq yenidən alovlanır, yenidən nəfəs alır.

Ən çox sevinən - birincilərdir. Onlar bu səhri məbədə ilk kövrək addımlarını atırlar. Onların gözlərindəki işıq, ürəklərindəki həyəcan, əllərindəki gündəlik - hamısı bir başlanğıcın simvoludur. Onların bütün gələcək həyatı, çalınan bu ilk zəngdən başlanır. Bu zəng, onların ruhunda bir ömürlük musiqiyə çevrilir.

Bu gün başqa bir dünyanın da sevinci ölçüyə sığmır. Bu, tələbə dünyasının da sevincidir. Dünənki məzunlar - bu günün tələbələri. Orta məktəb illərinə "əlvəda" deyən yeniyetmələr, indi tələbə adını qazanmış gənclər kimi ali məktəblərə, orta ixtisas məktəblərinə, öz tələbə dünyalarına "salam" deyirlər. Bu salam, bir ömrün yeni fəslinə açılan qapıdır.

- Sızlar yada düşəndə,

Üreyimin telləri.

O mehriban, o əziz,

Tələbəlik illəri.

Bu misralar, bir nəsil duyğusunun səsi, bir ruhun titrəyən telləridir. Sevincləri köksünə sığmayan bu yeniyetmə tələbələr - sabahımız layiqli müəllimləri, həkimləri, mühəndisləri, alimləri, bəlkə də kosmonavtlarıdır. Onlar yalnız peşə sahibi deyil, həm də ruh sahibi olacaqlar.

Ən başlıcası - onlar hər bir Azərbaycan vətəndaşıdır. Hər birimizə doğma, əziz olan Azərbaycan dövlətinin vətəndaşı. Bu torpağın ruhunu daşıyan, bu bayrağın kölgəsində böyüyən, bu zəngin sədası ilə yola çıxan insanlardır. Onların hər addımı, hər uğuru, hər xatirəsi - bu torpağın sabahına yazılan dua olacaqdır.

Bundan böyük fəxarət nə ola bilər?!

Yeni dərs ilinin ilk səhəri, sanki bir xalqın yenidən doğulduğu andır.

- Yeni dərs iliniz mübarək, əziz şagirdlər, sevimli müəllimlər!

Bu gün sizin gününüzdür - bilik yolunun ilk addımı, xatirələrin ilk cizgisi, gələcəyin ilk nəfəsidir.

Tələbə adınız mübarək, əziz gənclər!

Siz artıq sabahın sahiblərisiniz - düşüncənizin, zəkanın, ruhun bayraqlarıdır.

Sizin sevincinizə ürəkdən şərik oluruq - çünki bu sevinc, yalnız sizə aid deyil, bütün bir millətin sevincidir.

Əziz müəllimlər, hörmətli valideynlər - sizin səbriniz, zəhmətiniz, dualarınız bu gün meyvə verir.

Siz bu torpağın ruhunu böyüdü, bu xalqın sabahını yoğurursunuz.

İşıqlı günlər sorağında - birgə addımlayırıq. Hər zəngdə bir dua, hər dərsdə bir ümid, hər uğurda bir bayram var.

Bu yazı, bir məktəb salnaməsi deyil - bir xalqın təhsil mərasimi, bir ruhun dua ilə yazdığı təqdimatıdır.

Bu yazı, bir müəllimin, bir şagirdin, bir valideynin, bir vətəndaşın üreyindən süzülən sevincin sədasıdır.

Fuad BİLƏSUVARLI

Dünya yaranandan bəri xeyirlə şər mübarizə içindədir. Bu, həm mifologiyada, həm dinlərdə, həm də müxtəlif xalqların folklorunda əksini tapıb. Deyilənə görə, ilk insan olan Adəmlə İblisin xeyir-şər mübarizəsindən biri də çətənə bitkisinin xeyir, yoxsa şər məqsədilə istifadəsi barədə olur.

Sözümüzün əvvəlinə xeyrlə şərin mübarizəsindən başlamağımız təsadüfi deyil. Maddi-fiziki-mənəvi hər bir məfhum dual-ikili mahiyyət-funksiya daşıyır, ən sadə versiyada məişətdə istifadə etdiyimiz kibrit, bıçaq, balta, yaxud hər bir dərmanın ikili yan təsiri kimi. İkili həyatın lap başlanğıcında var - yaşam-ölüm, xeyir-şər kimi. Mifologiyamızda, nağıllarımızda ikiliyin təmsilçiləri qaranlıq və işıqlı dünyadır.

Revayətə görə, insanla İblisin ilki heç cür anlaşıbilmədiyi mövzulardan biri - çətənə bitkisinin xeyir, yoxsa şər yolunda istifadəsi olur. Müasir dünyanın gedişatından görünür ki, hələlik çətənənin şər üçün istifadəsi daha geniş yayılıb. Ədalət naminə demək lazımdır ki, burada çox faydalı xüsusiyyətlərinə rağmen, çətənənin yalnız mənfi xüsusiyyətlərinin qabardılması qərəzlidir. İlk öncə də ekoloji faydalılıq baxımından laqeydliliklə yanaşılmıqla. Məsələnin daha çox aydınlanması üçün çətənənin tarixinə, faydalı xüsusiyyətlərə sahib olmasına rağmen, necə kənara atıldığına nəzər salaq.

Çətənənin bir sıra xalqların dilində fərqli adları var - çətənə, sənaye çətənəsi, kenevir, kannabis, kənaf və s. Çətənə təkcə ad baxımından zəngin deyil. O həm də müxtəlif sahələrdə zəngin tətbiq potensialına malikdir. 1960-cı illərə qədər çətənə dünyada ən çox əkilən bitkilərdən biri olub. Onun əyləncə məqsədilə istifadəsi aysberqin sadəcə görünən hissəsidir. Bu bitki min illərdir həm heyvanlar, həm də insanlar üçün zəngin və əvəzolunmaz qida mənbəyidir, fərqli istifadə yönəliyiylə bir xəzinədir. O qida, geyim, kağız, dərman vasitəsi, yağ, sağalmaz xəstəliklərin əlacı, bir sözlə, həyat mənbəyidir. Ta o vaxta qədər ki, faydalı xüsusiyyətlərinə göz yumularaq, yalnızca cinayət ünsürünə çevrildi.

Artıq son dövrlər geniş şəxəli faydalılıq baxımından çətənə layiq olduğu yerə geri qayıdır. Həm də elə bir dövrdə ki, iqlim dəyişikliyi dünyanın global problemi, başlıca gündəmidir.

Bir az çətənənin tarixinə göz ataq. Çətənənin tarixi qədim Şumerə, Çin mədəniyyətinə, Misir piramidalarına gedib çıxır. Qədim dünyada çətənəyə sahib olmaq geyimdən, qidadan, yağdan daha çoxuna sahib olmaq demək idi. Müasir dünyamızda qədim dünyaya bəxş 12 min il əvvələ getdiyinə görə, onun tarixini 12 min il əvvəldən başlayırırlar. Amma lap əvvəldə dediyimiz kimi, çətənənin hekayəsi insanlıqla bərabər başlayıb. Qədim dünyanın gemiləri, yelkənləri, kəndliləri çətənə liflərindən düzəldilirdi, səyyahlar çətənə toxumlarını uzun səfərlərdə acından ölməmək, qidalanmaq üçün özləri ilə götürürdülər. Gəmi düzəltmək üçün əsas tikinti materialı çətənə idi. Deyilənə görə, Napoleon Bonapart Rusiyanı onun düşmənlərinə çətənə satmasının qarşısını almaqla zəiflədib. Çətənənin çiçəkləri dini ayinlər, yaxud yorğunluğu çıxarmaq üçün istifadə edilirdi.

Həyat və dirilik bitkisi

Təbiətin insanlığa bəxş etdiyi möcüzəvi çətənə haqda bilmədiklərimiz...

lib.

Amma müstəmləkə dönəmində və sonra ağdərillər çətənəni qaradərili kölələri ram etməkdə manee törədən əngəl kimi qələmə verdilər. Çünki çətənə möcüzəvi həyat qaynağı kimi insanların fiziki-mənəvi sağlamlığında mühüm rola malik idi və onun istifadəsi qadağan olundu.

Çətənənin bir neçə növü var: "Cannabis sativa", "Cannabis indica" və "Cannabis ruderalis". Bu növlər müxtəlif fiziki-kimyəvi xüsusiyyətlərə malikdir və müxtəlif məqsədlər üçün istifadə olunur; məsələn, narkotik marixuana yüksək THC tərkibli çətənənin dişini növündən əldə edilir, aşağı THC tərkibli sənaye məqsədləri üçün yetişdirilən növlər isə sənaye çətənəsi adlanır.

"Cannabis sativa" (Hind çətənəsi) - lif, yağ və toxum istehsalı üçün istifadə edilən növlərdən biridir.

"Cannabis indica": Bu növ əsasən yüksək miqdarda tetrahidrokannabinol (THC) ehtiva edən dişini çətənədən narkotik istehsal etmək üçün istifadə olunur.

"Cannabis ruderalis": Bu növ digərlərindən daha az istifadə olunur və mübahisəli təsnifatdır.

Gəlin, çətənənin istifadə sferalarına yaxından baxaq. Sənaye çətənəsinin tərkibində psixotaktiv maddə olan tetrahidrokannabinol (THC) 0,3%-dən az olur və bu səbəbdən o, narkotik sayılmır. Bu növ əsasən tekstil, kənd təsərrüfatı və bioplastik istehsalında istifadə olunur. Tərkibində yüksək miqdarda kannabidiol (CBD) olan çətənə növləri tibbi sahədə istifadə üçün becərilir. CBD psixotaktiv təsir göstərmədiyi üçün bir çox ölkədə qanuni sayılır və dərman sənayesində geniş istifadə olunur.

Çətənə "0" tullantısız bitkidir. O kağız istehsalında istifadə edilə bilər. Nəzərə alaq ki, kağız istehsalı üçün planetin ağciyərləri sayılan hektarlarla meşələr doğranıb-kəsilir. Çox qədimlərdə ağac sellülozundan kağızın düzəldilə bilmədiyi zamanlarda kağız çətənədən istehsal olunurmuş. Çətənədən alınan kağız və parça 700C dərəcədə yanmağa başlayır. Həmçinin, çətənə olduğu mühitdə mikrob, infeksiya mövcud ola bilmir. Bu xüs-

siyyətinə görə xəstəxanalar, ictimai işə obyektləri çətənədən kənarda qalmamalıdır.

Çətənə gövdəsindən tikinti materialı istehsal oluna bilər. Yüngül, eyni zamanda sərt və möhkəmdir. Yanğına imkan vermədiyi üçün yanğınsöndürənlər, polislər, əsgərlərin geyimləri çətənədən əmələ gətirilmiş parçadan olmalıdır. Üstəlik də çətənədən hazırlanan parçanın güllə keçirməsi onu hərbi-təhlükəsizlik sahəsində zəruri edir. Bir neçə qat istifadə edildikdə bir növ zireh rolunu oynayır və güllə keçirməzdir.

Əkin sahəsinə əkiləndi zaman oraya kimyəvi dərmanlar verməyə gerek qalmır. Çünki çətənə əkilən yerdən ziyanverici həşəratlar və qurdlar qaçır. Bunun sayəsində çətənə təbii gübrə rolunu yerinə yetirir, torpağı kimyəvi gübrələrlə zəhərləməyə ehtiyac qalmır.

Çətənə əkiləndi yerdə bataqlığı qurudur ki, bununla da malyariya kimi xəstəlikləri əngəlləyir.

Çətənədən təbiətdə çözümlə bilən plastik hazırlanır. Halbuki adi plastik qablar 80-100 il təbiətdə qalır.

Çətənədən sement torbaları kimi istifadə oluna bilər. Kifayət qədər davamlıdır. Əskinas düzəldilməsi üçün istifadə edilməsi mümkündür.

O cümlədən, tekstildə istifadə oluna bilər. Geyim kimi ekoloji material sayılan pambığa dünyadakı əkin gübrələrinin yarısından çoxu istifadə olunur və torpaq zəhərlənir. Amma çətənə heç bir kimyəvi dərman tələb etmir və çətənə parçası pambıq parçadan 10 dəfə daha dözümlüdür. Yeni pambığa alternatvdir. Çətənə pambığın yerini alsaydı, nəhəng gübrə istehsalı şirkətləri kimyəvi dərmanları kimə satacaqdı? Məsələn, çətənənin əkinlərin arasına əkilməsi "MONSANTO" kimi gübrə istehsal edən şirkətlərin cibinə ziyan vurur. "Bayer" dərman şirkətinə də çətənənin əkilməsi sərfəli deyil, çünki çətənənin çoxsahəli istifadəsi insanı xəstə olmağa qoymur. Çətənədən hazırlanmış qida saxlama torbalarında saxlanan qidalar qurdlanmaz.

İnanılmaz oksigen mənbəyidir. Kənd təsərrüfatında hər yerdə istifadə oluna bilər. Oksigen mənbəyi olan

çətənəyə həşərat və sıçanlar yaxınlaşmadığı üçün mütləq zeytun, fındıq, banan bağlarında, hətta arı yeyiklərinin arasına çətənə əkmək lazımdır. Astma xəstələri çətənə tarlarını gəzşələr, onların yaratdığı oksigen insan sağlamlığına mənfi təsir göstərə biləcək oksigen futlyarına ehtiyacı aradan qaldıracaq.

Çətənə yağı nəqliyyat vasitələrində bioyanacaq kimi istifadə edilə bilər. 1930-cu illərdə dünyada kağız istehsalının yüzdə 70%-i çətənədən alınır. 1890-1900-cu illərdə Amerikada çətənə əkməyən torpaq sahibləri həbsə atılırmış.

Çətənədən hazırlanmış qida beyni inkişaf etdirir. Bu səbəbdən, Böyük Britaniyada tərkibində 20% çətənə suyu olan plastik su butulkaları beş funta satılır. İsraildə ibtidai məktəbdə oxuyan uşaqlara beyin inkişafına kömək etmək üçün çətənə suyundan hazırlanmış xəmir məmulatları verilir. Uşaqlarımıza bu şirədən hazırlanmış qida məhsulları verməklə də onların əqli inkişafına dəstək ola bilərik.

Çətənə ən zəngin bitkisel protein qaynaqlarından biridir. Omega 3, 6, və 9, Amin turşuları ilə zəngindir, zərərli xolesterolu azaldır, immuniteti artırır.

Çətənə yağı bədxassəli şişlərin müalicəsində effektiv təsir edir, şəkər xəstəliyinə fayda verir. Heyvan yemine çətənə qarışdırıldığı təqdirdə onlara dərman, antibiotik və steroid verməyə ehtiyac qalmır.

Həmçinin, çətənədən müxtəlif ekoloji yuyucu vasitələr, şampun, sabun və kosmetoloji gözəllik vasitələri əldə edilir.

Çətənədən hazırlanmış kerpiclər tikinti izolyasiya materialı kimi istifadə edilə bilər. Ondən həm beton, həm daş alınır. Çətənədən inşa edilmiş evlər, binalar həm zəlzələdə dağılmır, həm də nəfəs alır, nəmişlik əmələ gətirmir. Radiasiyanın zərərli təsirlərinin qarşısını alır.

Çətənədən alınan yanacaq avtomobillərin havaya zərərli tüstü buraxmaması üçün çıxış yoludur. Eləcə də çətənədən alınan nanokarbonlar elektrik avtomobillərində istifadə ediləcək litium batareyalarına

rəqib ola bilər.

Su torpağın qanıdır. Bitkilər canlıdır və həyat ancaq hava, su, torpaq ilə yaşaya bilər. Hansı ki, müasir dövrümüzün başlıca problemi iqlimin dəyişməsidir. Və planetimizin əsas hədəfi də təbiqəti qorumaq məqsədli ekoyaşam tərzinə, yaşıl enerji, ekoloji yönümlü dünyaya keçid etməkdir.

Təəssüf ki, insanlıq havanı, suyu və torpağı çirkləndirib. Yer ana torpaqdır və xəstə ana sağlam uşaq dünyaya gətirə bilməz.

Torpağı istismar etmişik. Onu kimyəvi gübrələrlə, pestisidlərlə zəhərləmişik, kənd təsərrüfatı gübrələri ilə torpağı toza çevirmişik, səhrələşdirmişik. Yağış və külək bu zəhəri yayır və arealını genişləndirir, biz bu zəhəri yeyirik, içirik və nəfəs alırıq.

Torpağın təmizlənməsi üçün çətənə becərilməsinin torpağı zəhərli maddələrdən arındırmasına icazə verilməlidir. Çətənənin havadan azot və ya karbon emissiyaları

nı udaraq torpağı zənginləşdirməsi bizə lazımdır. Havaya daha çox oksigen buraxmaq üçün çətənə lazımdır. Havanın, suyun və torpağın çətənəyə ehtiyacı var.

Kənd təsərrüfatı dağılırsa, onu heç nə ilə əvəz etmək olmaz. Kənd təsərrüfatının dağılması bir ölkənin, bir dövlətin qida təhlükəsizliyinin birbaşa təhdid altına düşməsidir. Torpağın başına gələn bitkilərin, bitkilərin başına gələn heyvanların, heyvanların başına gələn insanların - bizim başımıza gələcək.

Kimyəvi zəhərlənmələr kifayət deyilmiş kimi, elektromaqnit çirklənməsi həyatı yaşanmaz hala gətirdi. Bitkilərin genləri dəyişdirilib. Heyvanların genləri dəyişdirilib. Kənd təsərrüfatındakı bu deqradasiyanın, QMO-laşmanın nəticələri xəstəxanalarda sağalmaz xəstəliklərlə yekunlaşır. Bunu dərman reseptlərində görə bilərsiniz. Bundan başqa, ölüm sounclanan xəstəliklərin başında qan dövrəni sisteminin xəstəlikləri, 2-ci yerdə xərcəng, 3-cü yerdə isə tənəffüs sistemi xəstəlikləri olub.

Çətənədən sui-istifadənin yaratdığı riskdən daha böyük risk vəd edən aseton və başqa kimyəvi maddələri apteklərdə və xirdavat dükanlarında nə qədər desən tapıb almaq olar. Yaxud dəftərxana ləvazimatları mağazasından yapışqanı almaq olar, hansı ki, narkotik kimi istifadə edilə bilmək ehtimalı var. Buna günümüzdə xalq arasında geniş yayılmış üzərlik bitkisinə vurulan qarayaxmanı da misal göstərmək olar. Təbiətin bəxş etdiyi bitkilərə qara yaxmaqdansa, ölkəyə sərhədləri aşıb gələn sintetik narkotik və psixotrop maddələrlə zənginləşdirilmiş İran istehsalı marixuananın qarşısını almaqda acizliyimizi etiraf edib, diqqətimizi bu isitqamətə yönəltmək lazımdır.

Çətənənin qida qismində faydalı xüsusiyyətləri nəzərə alınaraq, onun müxtəlif qidaların tərkibinə qatılması, insanın yetərli miqdarda ala bilməməsi üzündən yaranan hormon çatışmazlığının qarşılınması onun duyqusal boşluğa və depressiyaya düşməsinə kömək edə bilər. Bu səbəbdən orqanizmində çatışmayan dopamin, serotonin hormonunu sintetik və öldürücü narkotiklərə yönəlməklə çıxış yolu axtarışına çıxmaz. Fikrimizcə, bunu sınaqdan çıxarmağa dəyər. Ən azından İsrail və Böyük Britaniya təcrübəsini nəzərə almaq, araşdırmaq faydalı ola bilər.

Hazırladı: İ.SABİRQIZI